

(Lovforslag nr. L 160. Fremsat 29/2 80. Første behandling 18/3 80. Betænkning 23/5 80).

Der var stillet 65 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 22, 23 og 24 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

22) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om bolig-sikring. (Byfornyelse).

(Lovforslag nr. L 158. Fremsat 29/2 80. Første behandling 18/3 80. Betænkning 23/5 80).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

23) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om sanering. (Genhusning af udsanerede i private udlejningsejendomme m. v.).

(Lovforslag nr. L 159. Fremsat 29/2 80. Første behandling 18/3 80. Betænkning 23/5 80).

Der var stillet 2 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

24) Anden behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om landsog regionplanlægning og lov om kommuneplanlægning i anledning af lov om byfornyelse og boligforbedring.

(Lovforslag nr. L 173. Fremsat 14/3 80. Første behandling 26/3 80. Betænkning 23/5 80).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Svend Andersen (S):

Der er til lovforslagene stillet en lang række ændringsforslag. Jeg skal ikke gå ind i de enkelte forslag, men jeg kan oplyse, at vi i socialdemokratiet alene kan stemme for de af ministeren stillede ændringsforslag. Med disse ændringsforslag og med de tilkendegivelser fra boligministeren, der er optrykt i betænkningen, får vi et lovinstrument, der gør det muligt at lave den byfornyelse og den boligforbedring, der fra så mange sider er udtrykt ønske om at få i gang.

Vi har bemærket og kan tilslutte os med tilfredshed, at der ved større byfornyelsesplaner gives beboerne øget mulighed for at få en indflydelse på planerne, før den endelige udformning finder sted.

Der sker også ved et ændringsforslag en styrkelse af andelsboligtanken. Det er efter lovforslaget bestemt, at kommunerne kan overtage ejendomme til byfornyelse, og ændringsforslaget går ud på, at kommunerne skal stille disse ejendomme til rådighed for beboerne på andelsbasis.

Jeg skal understrege den særlige udtalelse fra boligministeren om, at han, såfremt byfornyelsesforslaget stadfæstes, vil gennemføre en ordning, der gør det muligt for ejere af ejendomme at opkræve øget bidrag til ejendommens vedligeholdelse på særlige betingelser, der er nævnt i notatet. På disse særlige betingelser vil disse bidrag kunne hensættes og bindes til fordel for vedligeholdelse i den enkelte ejendom på betingelse af, at de alene bruges til vedligeholdelse, og på betingelse af, at der gives beboerne øget indflydelse på, hvordan disse midler kan anvendes.

Vi mener, der er en fordel ved denne ordning, bl. a. den fordel, at ejendommen herved kan få en bedre vedligeholdelsesstand, så det tidspunkt, hvor en egentlig byfornyelse og en boligforbedring skulle finde sted efter lovforslaget, kan udsættes, eller at det i visse tilfælde måske helt fjernes. Der er også det væsentlige ved dette forslag, at pengene på den måde sikres kun at blive anvendt til vedligeholdelse. Jeg har som sagt bemærket i

[Svend Andersen]

det, jeg allerede har nævnt, at der vil blive truffet foranstaltninger, der sikrer, at beboerrepræsentanterne får øget indflydelse på, hvordan midlerne anvendes.

Endelig bliver der jo optaget en bestemmelse i loven om, at den skal tages op til revision, og denne bestemmelse sikrer, at folketinget på et nærmere fastsat tidspunkt får lejlighed til at tage stilling til lovens egnethed.

I den forbindelse skal jeg også nævne, at der foreslås indføjet en ny paragraf, § 85, som giver boligministeren mulighed for at lade kommunerne sætte særlige byfornyelsesarbejder i gang som et forsøg. Her har vi særlig mærket os, at sådanne forsøg f. eks. også kan omfatte byfornyelse, hvortil der er anvendt særligt uddannet arbejdskraft.

Med vedtagelsen af lovforslaget om byfornyelse og disse ændringsforslag får vi et lovinstrument, der gør det muligt at få byfornyelse i gang hurtigt. Der er et behov for byfornyelse, og der er en lang række fordele ved byfornyelse. Det er fordelagtigt for samfundet at bevare og byforny fremfor at rive ned og bygge nyt. Modernisering og vedligeholdelse er mindre belastende for betalingsbalancen, end f. eks. nybyggeri er. Investering i byfornyelse giver mere beskæftigelse, end den samme investering ville give i nybyggeriet. Byfornyelse kan give en bedre befolkningsfordeling i de ældre bykvarterer, det er ressourcebesparende, og det kan give et bedre boligmiljø, end totalsanering i mange tilfælde kan give.

Disse sidste bemærkninger kunne have været en gentagelse af det, jeg sagde ved første behandling. Det er det imidlertid ikke, det er en opsummering af de bemærkninger, venstre og de konservative har fået trykt i betænkningen, bemærkninger, som efter vores opfattelse er den bedste motivering for, at der skal laves byfornyelse. Blot er der det triste ved det, at de to partier drager den forkerte konklusion af deres egen begrundelse for at lave byfornyelse. Venstre og de konservative burde tage det samme standpunkt, som et flertal i folketinget har gjort, nemlig at der er behov for byfornyelsen, og ikke bare er der et flertal her i folketinget, men der er også et ønske inden for boligbevægelsen, fra lejere, fra beboere, fra de faglige organisationer og fra erhvervsorganisationer.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale de stillede ændringsforslag og lovforslagene til endelig vedtagelse.

Fogh Rasmussen (V):

Udvalgsarbejdet angående disse lovforslag har dokumenteret, at den kritik, vi rettede imod byfornyelsesforslaget ved førstebehandling, har været fuldkommen korrekt. Det forslag, som vi i dag har til anden behandling, er et af de mest ugennemarbejdede, som dette folketing overhovedet er blevet præsenteret for. De uoverskuelige økonomiske konsekvenser, som disse forslag indebærer, og som vi påpegede ved første behandling, er overhovedet ikke blevet klarlagt under udvalgsarbejdet.

At forslaget er ugennemarbejdet, dokumenteres bedst af, at de virkelig tunge ting i forslaget, som vi har peget på hele tiden, stadig ligger uløst hen, derved at de nu bliver puttet ned i nogle såkaldte ekspertudvalg. Det gælder hele finansieringsmodellen, som ikke er afklaret – det går i udvalg. Det gælder byrdefordelingen mellem stat og kommune, som ikke er afklaret – det går også i udvalg. Det gælder spørgsmålet om ejerboligernes stilling, støttemuligheder til ejerboliger – det går også i udvalg. Og det gælder hele erhvervsbeskyttelsen, som også går i udvalg. Alle disse ting ligger uløst og uafklaret hen; vi ved ikke, hvor vi står.

For at føje spot til skade erkender ministeren faktisk, at forslaget er ugennemarbejdet, ved her at stille ændringsforslag om, at der skal indsættes en revisionsbestemmelse, så loven bliver en 2-årig forsøgslov. Det understøttes af yderligere et ændringsforslag, der går ud på, at boligministeren kan give bemyndigelse til kommunalbestyrelserne til at iværksætte såkaldte forsøgsprojekter.

Hermed er der skabt en fundamental usikkerhed omkring hele byfornyelsesarbejdet. Der er skabt usikkerhed både for håndværkere, for ejere og for lejere. Ingen ved, hvor de står. Ingen ved, efter hvilke regler byfornyelsen i realiteten skal gennemføres.

Så kan man stille det spørgsmål: vil der overhovedet komme nogen som helst byfornyelse i gang efter dette lovforslag? Ja, man kan i alle tilfælde udmærket forestille sig, at der vil blive et kommunalt kapløb om at få del i disse forsøgsmidler, hvor der kan sættes

[Fogh Rasmussen]

byfornyelsesarbejde i gang tilsyneladende på langt gunstigere kår, end der kan efter loven i øvrigt. I stedet for at skabe denne usikkerhed, var det så ikke bedre at sige: nu bruger vi den tid, der er nødvendig, til at gennemarbejde dette lovkompleks grundigt, og så kan vi lade saneringsloven fungere som byfornyelseslov, eventuelt med få og mindre justeringer? Så kan vi lade saneringsloven fungere som byfornyelseslov i en årrække, indtil vi kan få en færdigudarbejdet og egentlig byfornyelseslov vedtaget. Saneringsloven er jo i sin udformning indrettet til at kunne klare byfornyelsesopgaver. Det er i praksis bevist i en række provinsbyer; jeg kan fra mit eget amt nævne Thisted, og jeg kunne også nævne Hjørring og Ringsted som eksempler på, at saneringsloven faktisk er blevet brugt til en gennemgribende byfornyelse.

Dette har vi sagt lige fra starten af, og vi sagde det også under folketingets første behandling.

Nu ser jeg i dag i Berlingske Tidende, at boligministeren er kommet med en ret så bemærkelsesværdig udtalelse. Her siger boligministeren:

»Ja, det er muligt at gennemføre en byfornyelse med den gældende saneringslov i hånden.

Saneringsloven giver adgang til at gennemføre byfornyelse i samme omfang som regeringens lovforslag, og det vil boligministeren benytte sig af. Midlerne hertil vil blive søgt gennem regeringens beskæftigelsesplaner.«

Hermed har ministeren i virkeligheden erkendt, at det standpunkt, som vi har indtaget under hele denne sag, er rigtigt. Men nu ved jeg ikke, om ministerens udtalelser til Berlingske Tidende i dag skal opfattes som et løfte eller som en trussel. Det kunne jo være, at ministeren her har tilføjet debatten om, hvorvidt der skal samles underskrifter i denne sag, yderligere et argument; det kommer vi muligvis tilbage til.

Men jeg vil gerne stille ministeren det spørgsmål, om han kan bekræfte Berlingske Tidendes referat, som det fremgår af forsiden i dag. Hvis ministeren kan bekræfte disse udtalelser, må vi spørge: hvorfor har det så dette kissejav med byfornyelsen? Hvorfor haster det så stærkt med at få denne omfattende byfornyelseslov igennem her før sommerferien? Er der gået prestige i sagen, siden

det er umuligt for ministeren at overveje tanken om at bruge noget mere tid til at få gennemarbejdet dette lovkompleks grundigere?

Det andet punkt, vi har peget på, er de statsfinansielle konsekvenser: dette her vil komme til at koste staten mindst 20 mia kr. i byfornyelsesperioden, og jeg siger udtrykkeligt mindst, fordi udgiften næsten helt givet vil blive væsentlig større. Alene den dyre rentesikringsordning vil betyde, at vi i løbet af ganske få år lægger yderligere en halv milliard kroner merudgifter årlig på rentesikring oven i de 2½ mia kr., der i forvejen ydes til rentesikring til almenyttige byggerier årlig.

Hermed er der sat en snebold i gang, som nu ruller stærkere og stærkere med boligministerens beredvillige støtte.

De kommunaløkonomiske konsekvenser er heller ikke ordentligt belyst, hvad jo også bedst understreges af, at alt det nu også kommer i et udvalg. Kommunerne vil minimalt blive pålagt yderligere omkostninger på 5 mia kr. i byfornyelsesperioden i en tid, hvor man pålægger kommunerne i øvrigt at vise tilbageholdenhed med udgiftsudviklingen.

Hvis kommunerne skal overholde regeringens pålæg om vækstrammer på 2 pct.s realvækst næste år og siden hen tilstræbt 1 pct. om året, vil det i virkeligheden betyde, at de kommuner, som har et stort byfornyelsesbehov, vil sprænge rammen, mens andre kommuner til gengæld må vise så meget stærkere tilbageholdenhed. Det strider imod målsætningen med disse vækstrammer, hvor man i vækstrammecirkulæret direkte har sagt, at de kommuner, der især skulle vise tilbageholdenhed, er de kommuner, hvis udgiftsudvikling i forvejen ligger over det normale. Og disse kommuner, hvis udgiftsudvikling ligger over det normale, er i de fleste tilfælde præcis de samme kommuner, som har byfornyelsesbehovet, og som nu får lov til at sprænge de kommunale vækstrammer. Derfor er det ud fra en kommunal lighedsbetragtning en særdeles betænkelig konsekvens af byfornyelsesforslaget.

Så siger ministeren: ja men vi har så talt med kommunerne for at få dem til at se lidt mildere på dette lovkompleks. Vi vil til efteråret fremsætte lovforslag om, at der skal hensættes yderligere 10 kr. pr. m² til udvendig vedligeholdelse i boligreguleringsområderne. Men det, det er vigtigt at være opmærksom

[Fogh Rasmussen]

fordyrelser af lovens bestemmelser og flere rådighedsindskrænkninger. Disse ændringsforslag stemmer vi imod.

En anden kategori af ændringsforslag fra SF og VS går ud på at give lejere og delvis også ejere større indflydelse på byfornyelsesplanernes udformning. En del af disse ændringsforslag kan vi støtte, for det er også vores opfattelse, at når der skal en byfornyelse i gang, skal beboerne i byfornyelsesområderne sikres en så vidtstrakt indflydelse som overhovedet muligt.

Specielt om ændringsforslaget fra VS om flerårige rammebevillinger vil jeg sige, at det har vi i princippet nogen sympati for, men vi har i anden sammenhæng stillet forslag om indførelse af flerårige budgetteringsrammer, og vi havde foretrukket, at et sådant forslag også på byfornyelsesområdet blev koblet sammen med en omfattende offentlig udgiftsreform med indførelse af flerårige budgetteringsrammer. Derfor kan vi ikke støtte forslaget i denne sammenhæng, selv om vi principielt er enige i betragtningen.

Om ministerens ændringsforslag skal jeg blot sige, at vi støtter tanken om at styrke andelsboligernes stilling, og vi vil derfor stemme for de ændringsforslag, der sigter på dette.

Derimod vil vi stemme imod de ændringsforslag, der skærper bestemmelserne om og yderligere forringer ejerboligernes stilling, nemlig ændringsforslagene om, at moderniseringer kan påbydes, også selv om det ikke resulterer i en tilsvarende værdiforøgelse, og vi må også stemme imod ændringsforslaget om forsøgsprojekter, delvis fordi retningslinjerne for disse forsøgsprojekter er uklare, delvis fordi det skaber en voldsom usikkerhed omkring hele byfornyelsen.

Jeg skal afsluttende blot sige, at vi mener, at der efter det hidtidige udvalgsarbejde stadig ligger så mange uafklarede ting tilbage, at vi må anmode om ny udvalgsbehandling mellem anden og tredje behandling.

Keld Andersen (KF):

Der er en enkelt kort sætning, ja, faktisk består den blot af tre ord, som ofte benyttes af vor nuværende boligminister, det er sætningen: det går nok. Det hører vi ofte boligministeren svare på spørgsmål i folketingets boligudvalg og andre steder, og jeg må drage

den konklusion, at ministeren også om dette lovforslag tænker: det går nok. For hvad er realiteten af dette forslag, som det foreligger nu? Det er en række uoverskuelige konsekvenser for så vidt angår økonomi og administration samt en lang række uafklarede juridiske spørgsmål, som er hovedindtrykket af det lovforslag om byfornyelse og boligforbedring, som regeringen nu vil have tromlet igennem, inden folketetinget tager på sommerferie.

Allerede ved lovforslagets første behandling erklærede jeg på den konservative folketingsgruppes vegne, at vi var generelt positive over for tanken om at forbedre en gammel og nedslidt boligmasse. Dels er det på mange måder fordelagtigt at bevare og forny den bestående bebyggelse i stedet for blot at rive ned og bygge nyt, dels er modernisering og vedligeholdelse mindre belastende for betalingsbalancen end nybyggeri.

Andre ting kunne fremhæves som bekræftelse på, at vi på trods af en høj boligstandard her i landet – vel en af verdens højeste – har brug for en samlet byfornyelsesindsats, som kan sikre, at de ældre boligområder i de større byer bliver mere attraktive boligmiljøer med moderne boliger, trafiksaneringer og grønne områder.

Men det danske samfund må også i denne sag sætte tæring efter næring, og derfor må vi konstatere, at der ikke i øjeblikket er råd til en indsats på dette område af et omfang som det, boligministeren med sit forslag lægger op til. Øgede udgifter til stat og kommune i størrelsesordenen 25–30 mia. kr. – hvis det holder – inden for en 12 års periode lader sig ganske enkelt ikke gøre på et tidspunkt, hvor alle er enige om, at der skal vises tilbageholdenhed og gennemføres besparelser på en række områder.

Hvordan dette her skal køres, lægger boligministeren ganske op til kommunerne, og jeg skal tillade mig at henvise til et bilag, der er fremlagt i folketingets boligudvalg, bilag 67, hvor boligministeren i en kommentar til kommunernes muligheder for at finansiere deres andel af byfornyelsesudgifterne skriver:

»Det er således hensigten, at netop kommunernes særlige behov skal kunne overskride den generelle ramme, mens andre kommuner må vise mere tilbageholdenhed.«

[Keld Andersen]

Det er altså op til kommunerne; de kan selv slås om, hvem der skal overskride, og hvem der skal vise tilbageholdenhed.

Senere af samme notat fremgår det, at man må forvente, at kommunerne vil være i stand til at løse disse opgaver. Det er altså de forventninger, boligministeren har til sit eget forslag: man kan bare dalre deruda' og skændes om det i kommunerne; vi forventer bare, at man kan løse det.

At lovforslaget desuden er utilstrækkeligt gennearbejdet og folketinget uden reel og konkret viden om, hvorvidt lejerne i realiteten ønsker sig denne modernisering, er yderligere årsager til, at det konservative folkeparti ikke kan stemme for denne lovgivning, som vi finder det uforvarsligt at gennemføre på det foreliggende grundlag.

Når jeg drister mig til at sige, at lovforslaget er utilstrækkeligt gennearbejdet, vil jeg gerne for god ordens skyld gøre opmærksom på, at jeg ikke tænker på det arbejde, der er udført i boligudvalget. Nej, jeg tænker snarere på alle de forretninger i forbindelse med dette lovforslag, som endnu ligger for ufuldendt til, man kan danne sig et tilstrækkeligt billede deraf. Jeg erkender, at der er blevet arbejdet godt og grundigt med de ting, der er blevet arbejdet med i udvalget, men der er alt for mange ting, der fortsat er uafklarede, og derfor tillader jeg mig den dristighed at kalde lovforslaget for utilstrækkeligt gennearbejdet.

Under udvalgsarbejdet i folketingets boligudvalg har der ikke kunnet gives tilfredsstillende svar på en række fundamentale spørgsmål. Boligministerens svar har derimod været at nedsætte nogle ekspertudvalg, som skal behandle de rejste problemer indtil udgangen af 1981.

Gennem et ændringsforslag til sit oprindelige forslag har ministeren indsat en revisionsbestemmelse og åbnet mulighed for gennemførelse af nogle forsøgsprojekter. Dermed erkender ministeren jo i virkeligheden ikke blot, at loven er dårligt forberedt, han skaber samtidig betydelig usikkerhed blandt håndværksmestre, lejere og grundejere om, efter hvilke regler byfornyelsen i realiteten skal gennemføres.

Én ting står imidlertid fast: der bliver tale om endog meget store udgifter for staten og ikke mindst for landets kommuner på et tidspunkt, hvor den samme regering har pålagt

kommunerne store besparelser, besparelser, som det på grund af bl. a. den momsforhøjelse til 22 pct., som man også kommer med, gøres endnu vanskeligere for kommunerne at overholde.

Det fremgår bl. a. af den forligsaftale, som er indgået mellem socialdemokratiet og dens tre støttepartier, at der er aftalt med de kommunale organisationer, at realvæksten i 1981 reduceres til 2 pct., samt at målet er at opnå de kommunale organisationers tilslutning til, at væksten i 1982 reduceres til 1 pct. og yderligere begrænses i de følgende år. Det forekommer derfor ulogisk, at regeringen samtidig fremkommer med et forslag til byfornyelse, der pålægger kommunerne yderligere udgifter, som tilmed skal øges gradvis år for år i samme tidsperiode, hvor man kræver øgede besparelser.

Endelig kan det nævnes, at lovforslaget indeholder en række bestemmelser med ekspropriativt indhold, som går langt videre end den gældende saneringslov.

Det konservative folkeparti vil nøje vurdere det lovforslag, som vil foreligge efter tredje behandling efter vedtagelse og forkastelse af diverse ændringsforslag, men det kan fortsat ikke udelukkes, at vi ser os nødsaget til med henvisning til de ekspropriationsmuligheder, lovgivningen indeholder, at opretholde vort initiativ til ved indsamling af de nødvendige 60 underskrifter at få lovens ikrafttrædelse udskudt til efter næste folketingsvalg. Her er vi jo i ganske nøje overensstemmelse med justitsministeriet, der i et bilag til folketingets boligudvalg, bilag nr. 73, svarer på det spørgsmål, jeg her rejser. Man svarer:

»På den baggrund er det justitsministeriets opfattelse, at forslaget til lov om byfornyelse og boligforbedring er omfattet af bestemmelsen i § 73, stk. 2, i grundloven, således at stadfæstelsen af det endeligt vedtagne lovforslag kan kræves udskudt efter denne bestemmelse.«

Jeg talte tidligere om det dårligt gennearbejdede forslag og kan konstatere, at vi her, hvor vi altså har lovforslaget til anden behandling, end ikke er færdige med at modtage bilag. Vi har i dag, hvor vi har lovforslaget til anden behandling, modtaget et bilag fra boligministeriet dateret den 29. maj, bilag nr. 84. Formentlig er tanken med dette bilag at hjælpe folketinget til at afklare eventuelle tvivlsspørgsmål for så vidt angår eks-

[Keld Andersen]

propriationer og andre ting, idet det indeholder en udtalelse fra justitsministeriet.

Jeg vil gerne af historiske grunde, for at man kan se, i hvilken udstrækning folketingsmedlemmerne hjælpes, citere nederst s. 3 i bilag nr. 84, og jeg siger på forhånd, at det kan være, man skal spidse øren, for jeg håber ikke, jeg citerer forkert:

»Efter justitsministeriets opfattelse må de øvrige synspunkter af ekspropriationsretlig karakter, der er anført ovenfor under pkt. 3 om indbetaling af en stedsevarende ydelse til kommunen som den foreslåede. . .«

Jeg håber, at jeg under det udvalgsarbejde, der allerede er bebudet mellem anden og tredje behandling, kan få en redegørelse for, hvad den sætning, jeg her læste op, og som er korrekt citeret, egentlig dækker. Men det er rystende, at det er den juridiske bistand, folketingets medlemmer får til at afgøre slige ting.

Vi vil som sagt ikke udelukke, at disse 60 underskrifter bliver samlet, således at lovens ikrafttrædelse kan udskydes, indtil nyvalg til folketinget har fundet sted, og så må vi håbe, at der til den tid er et andet flertal i folketinget, som kan udarbejde et nyt og mindre ambitiøst forslag end det, den socialdemokratiske regering her har fremsat.

Lad mig sige afslutningsvis, at det konservative folkeparti gerne medvirker til en byfornyelsesindsats, men vi er af den opfattelse, at den nuværende saneringslov, måske med nogle mindre ændringer, som den tidligere ordfører var inde på, udmærket kan være rammen om en byfornyelsesaktivitet i en år-række. Således fremgår det klart af saneringslovens formålsparagraf, at denne lov er andet og mere end en nedrivningslov. Desuden er der i de senere år gennemført en række saneringsplaner i flere provinsbyer, som klart har påvist, at saneringsloven også i praksis kan anvendes som byfornyelseslov; jeg kan blot som eksempel nævne pilotprojekter i Helsingør.

Der er fortsat tid for boligministeren til at få flere i tale om dette lovforslag, men skal man gøre sig håb om at få det konservative folkeparti i tale, skal det være med et lovforslag, der er mindre ambitiøst og med andre ekspropriationsbestemmelser end dem, ministeren lægger op til med dette lovforslag. Allerhelst så jeg gerne, at boligministeren tog imod en opfordring til at lade dette lovforslag

oversomme, således at der blev yderligere tid til i folketingets boligudvalg og sammen med andre virkelig at gennemgå dette lovforslag, så der kunne luges endnu nogle tidsler ud deraf – der er masser at luge af endnu.

Kirsten Jacobsen (FP):

Dette virker en smule besynderligt. Siden vi startede kl. 10, har vi gang på gang rejst os op og stemt for, at der skal pålægges befolkningen øgede byrder, fordi vi er i en meget uheldig økonomisk situation. Med sit snævre flertal har regeringen og dens forligspartier gennemført dette på alle de tidligere punkter på dagsordenen. Man kan være enig eller uenig i den måde, de gør det på, men kendsgerningerne er i hvert fald nu på dette tidspunkt af dagen, at vi har brugt mange timer til at pålægge befolkningen øgede byrder, men så kommer vi til næste punkt på dagsordenen, og så siger den samme regering og de samme forligspartier: nu har vi fået skillinger i kassen, nu skal vi vel nok bruge dem fornuftigt. Og så kommer man med et fuldstændig forskruet og ambitiøst projekt om, at nu skal vi altså bare bruge 25 mia kr. eller 30 mia kr. til en eller anden udefineret forsøgsordning.

Jeg synes nok, det er at sætte ambitionsniveauet meget højt, når man vil prøve at rette op på 50 års forsyndelser lige på én gang. Jeg ved godt, det er blevet moderne, at forskellige ministre vil sætte en eller anden efterskrift over sig selv, men jeg synes, det havde klædt vores boligminister meget bedre, hvis han havde ladet den efterskrift stå over ham, at det var ham, der forhindrede, at rentefradragsaftalen blev gennemført; det havde befolkningen om føje år været mere glad for, end at man arbejder så intenst for at få gennemført dette her.

Jeg må give de tidligere ordførere ret i, at lovforslagene ikke er ordentligt gennearbejdet; det er ikke engang kun i boligudvalget, de ikke er ordentligt gennearbejdet, det er de heller ikke i ministeriet. Der er utallige ting, som man ikke er i stand til at svare på, og hvor vi får standardsvaret, som vi synes er morsomt, når ministeren slår ud med hænderne og smiler og siger: ja men det går nok. Hvis det nu var pebernødder, vi talte om, gjorde det jo ikke så meget – sådan et flop ind imellem er tilladt enhver – men her taler

[Kirsten Jacobsen]

vi om 25–30 mia kr., som vi ikke engang har, og så synes jeg nok, det er lidt flot at tage så nonchalant på det.

Hvad er der i øvrigt tilbage af lovforslaget nu ved anden behandling, efter at ministeren har stillet sine utallige ændringsforslag? Der er en 2-årig forsøgsordning tilbage, og så er der en masse udvalg. Det kender vi godt: alt det, man kan ikke kan blive enig med sine forligspartier eller andre om, putter man ned i nogle udvalg, og så kan man skændes om 2 år – hr. Erhard Jakobsen sidder rigtig og nikker. Jeg er godt klar over, at grunden til, at vi har alle disse syltekrukker, er, at så behøver man ikke at diskutere tingene. Men så må man bare erkende, at der intet reelt er tilbage af byfornyelseslovforslaget, og så havde det været meget mere på sin plads, om man havde erkendt det og sagt: dette ambitiøse projekt kan vi altså ikke få gennemført, og derfor må vi bruge saneringsloven og putte de midler deri, som vi nu finder i forligsaftalen skal bruges til det formål; det havde været mere reelt. Jeg ved da godt, at ministeren skal lukke munden på nogle ovre i venstrefløj, formentlig også på Boligselskabernes Landsforening og andre, og derfor vil ministeren gerne kunne gå ned og sige: ja men ved I hvad, det er vedtaget, der står ikke noget deri, og vi har heller ingen penge til at putte deri, men nu har vi rammerne, og så kan vi jo se, om vi bliver så heldige engang, at vi får noget at putte i dem.

Det er ikke rimeligt at lovgive på en sådan måde og specielt ikke, når lovgivningen medfører, at alle de berørte parter bliver totalt forvirrede og ikke aner, hvor de står. Grundejerne ved ikke, hvor meget de skal have eksproprieret, lejerne aner ikke, om der bliver byfornyelse, i hvilket omfang og efter hvilke regler, og de, der skal lave byfornyelsen, ved heller ikke, hvilke beskæftigelsesmæssige konsekvenser det får.

Jeg vil anbefale boligministeren meget at gøre det, han har sagt så tit, nemlig at når man laver noget møg, må man hellere indrømme det, for det er dog trods alt bedre, og så gemme dette her ovre i en skuffe i ministeriet og få forligspartierne til at bevilge nogle beskæftigelsespenge til saneringsloven i stedet for.

Ministeren har også måttet betale for noget; det fremgår tydeligt af betænkningen. Bl. a. siger boligministeren i betænkningen,

at hvis han er så heldig, at han kan true nogen herinde til ikke at samle disse 60 underskrifter – for det er det, der står; der står nemlig ikke: hvis lovforslaget bliver vedtaget, men: hvis det bliver stadfæstet – så vil han måske overveje til efteråret som betaling for indsatsen at komme med et forslag om, at der skal hensættes nogle flere penge på vedligeholdelseskontoen. Det synes jeg er et meget pænt forslag af boligministeren, og jeg synes også, det var vigtigt i udvalget at høre, at boligministerens begrundelse ikke kun var, at han skulle betale noget for, at der ikke blev samlet underskrifter, men også, at han virkelig mente, at der var et behov for øgede hensættelser til vedligeholdelse, og at man oven i købet fra kommunernes side havde sagt, at hvis man ikke fik disse penge, frygtede man, at byfornyelsesproblemerne blev større i fremtiden. Jeg er enig i den vurdering, men jeg må så bare stille boligministeren det spørgsmål: hvis nu forslaget ikke skulle blive stadfæstet på grund af underskriftindsamling, hvordan ville ministeren så forklare mig, at dette behov for øgede vedligeholdelsesmidler bortfalder? Det kan jeg ikke se den logiske sammenhæng i; behovet må vel være det samme, og det har vel ikke noget at gøre med underskrifter. Behovet er ejendommens fysiske tilstand. Hvis man ikke hensætter flere penge nu, må man vel have den samme frygt for at få øgede byfornyelsesopgaver ude i kommunerne i fremtiden. Det synes jeg ministeren skylder os en forklaring på.

I øvrigt virker det besynderligt på mig, at man laver sådanne centrale ØD-fonds. Grundejernes Investeringsfond har jeg ikke nogen sinde kunnet lide – det ved de godt – for jeg kan nemlig ikke lide centrale fonds nogen steder, men de har altså forvaltet en opgave, folketinget har pålagt dem. Man kan mene, de har gjort det godt eller dårligt, men jeg er meget, meget overrasket over, at man nu skal cementere den centrale fond ved at putte alle disse øgede vedligeholdelsesmidler op på Nørre Vold, således at grundejere oppe i Frederikshavn skal rejse til København og anmode nogle mennesker i Grundejernes Investeringsfond, om de har tid til at udbetale deres penge.

Derfor vil jeg foreslå boligministeren – og det har under udvalgsarbejdet vist sig, at det er teknisk muligt – at lade disse penge ind-

[Kirsten Jacobsen]

sætte på bundne konti i banker og sparekasser. Bankerne og sparekasserne har tilkendegivet over for ministeren – det har ministeren fortalt udvalget – at de helt er i stand til at klare denne opgave, og så må det være rimeligt, at disse vedligeholdelsespenge bindes hjemme i de lokale områder, hvor ejendommene ligger, og ikke i en eller anden central fond beliggende på Nørre Vold i København.

Det er endnu mere ubegribeligt for mig, at det er en socialdemokratisk boligminister, der ønsker det. Én ting er, at de vil have centrale fonds, hvor de har deres LO-bosser til at sidde og styre, men at de også vil have centrale fonds, hvor deres ærkefjender grundejerne styrer, er uforståeligt, og jeg må indrømme, at jeg ikke har mere sympati for den ene slags styring end den anden i centrale fonds, og jeg kan slet ikke forstå, at socialdemokratiet kan gå ind for en sådan tanke. Det er ikke kun, fordi jeg ikke kan lide centrale fonds, men også fordi det vil virke besynderligt – og det virkede også besynderligt på grundejere i Ålborg, i Skive og alle mulige andre steder – at der skal sidde nogle mennesker og forvalte deres penge deroppe på Nørre Vold. Det er de ganske aldeles udmærket i stand til selv, og banker og sparekasser er i stand til at sørge for, at pengene bliver brugt til de formål og indsat efter de retningslinjer, der er angivet i loven. Der står oven i købet i forslaget, at renterne skal tilskrives den enkelte konto. Derfor er der ingen jordisk begrundelse for, at pengene ikke kan stå i en bank eller en sparekasse lokalt. Hvis man gennemfører, at de skal formidles af Grundejernes Investeringsfond, må vi bare konstatere, at det altså er, fordi boligministeren har en eller anden veneration for det dér Nørre Vold: når han ikke kan få centrale fonds ovre i LO, gør det ikke noget, de er hos grundejerne. Det må jo så være konklusionen.

Venstres ordfører gav en dundrende ned-sabling af forslaget. Det er faktisk nok den hårdeste boligpolitiske venstretale, jeg har hørt her i folketinget, og det skal venstre sandelig ikke have utak for. Jeg er helt enig med venstres ordfører i, at der har været hensat alt for lidt til vedligeholdelse, og at det er en af grundene til, at vi har disse problemer. Men man må nok også så i sandhedens interesse fortælle, at venstre har en meget stor

del af ansvaret for, at vedligeholdelsesbeløbene er så små. Venstre har oven i købet selv siddet med regeringsmagten og boligminister osv. Det er gamle skader. Venstre har været med i et flertal med VKR, men aldrig nogen sinde sørget for, at der var nok penge til vedligeholdelse. Men når man så kan give boligministeren én på nakken, synes man lige pludselig, man kan konstatere, at der er for få penge, men det havde klædt venstre bedre, hvis man havde arbejdet for det i tide.

Jeg vil gerne prøve på at fjerne den frygt, venstres ordfører åbenbart har for, at der vil blive aflyst en masse ejerlejligheder. Der bliver ikke aflyst én eneste ejerlejlighed, selv med dette forslag. De mennesker, der har været så heldige at få udstykket, skal nok blive siddende på flæsket. Så kan de på andre måder genere deres lejere ud eller andet, men det medvirker ministeren jo til, for når de ikke må få husleje-forhøjelse, finder de såmænd på andre løsninger på det.

Derfor vil jeg anbefale folketinget at stemme for det ændringsforslag, som fremskridts-partiet har stillet, om, at der også kan ydes støtte til ejendomme, som er udstykket i ejerlejligheder – naturligvis på den betingelse, at alle tilskuddene tilbagebetales forholdsvis med rente og rentes renter, efterhånden som lejlighederne bliver frasolgt, for så opnår man nemlig, at man ikke generer den lejer, som er så uheldig at bo i en udlejet ejerlejlighed. Jeg kan ikke forstå, hvis socialdemokratiet ikke kan støtte det forslag, for begrundelsen for hele byfornyelsen og mange andre socialdemokratiske boligforslag er jo netop, at man vil sikre lejernes stilling. Her er et forslag, som helt ensidigt sikrer lejerne, og hvis man ikke gennemfører forslaget, kan man også være helt sikker på, at de praktiske realiteter vil være, at man helt sikkert generer lejerne. Derfor synes jeg, at socialdemokratiet har en forpligtelse, hvis de virkelig mener, at de vil tjene lejernes sag, til også at sørge for, at de stakkels lejere, som er så uheldige at bo i ejerlejlighedsejendomme, ikke stilles ringere end lejere i andre ejendomme.

Så har jeg kun et enkelt spørgsmål til den konservative ordfører. Der blev sagt heroppefra, at det ikke kan udelukkes, at de konservative ser sig nødsaget til at deltage i en underskriftindsamling, som, blev der for øvrigt også sagt, de selv havde taget initiativet

[Kirsten Jacobsen]

til – det kan man diskutere – men hvad er det for en ændring mellem anden og tredje behandling, som skulle ændre lovforslaget så meget, at det konservative folkeparti ikke længere mener, at det har ekspropriativ karakter? Det synes jeg vi må have et svar på.

Så vil jeg afslutningsvis sige om ændringsforslagene, at de ændringsforslag, ministeren har stillet, og som går ud på enten at lempe tydeligt eller på anden måde gøre forslaget mindre teknisk dårligt, end det er, vil vi naturligvis stemme for. Jeg vil endvidere ganske kort anbefale at stemme for de ændringsforslag, fremskridtspartiet har stillet, bl. a. det ændringsforslag, som går ud på, at man nu ikke ved hjælp af byfornyelsesloven skal til at brandsikre alt muligt, som man ikke engang har hjemmel til at brandsikre i medfør af gældende brandsikringslov. Der er ingen som helst grund til at bruge ressourcer på den måde. Vi må gøre det helt klart, at hvis man skal tage fat på byfornyelse, skal det være det ringeste, det dårligste osv., der skal løftes først, og det andet må vi så tage engang hen ad vejen. Vi ved udmærket godt, at hvis man ikke fjerner bestemmelsen om, at man skal brandsikre fuldstændig uanset bygningens alder – det kan være en bygning, der er 3 år gammel – så vil man brandsikre, hver eneste gang man laver et byfornyelsesprojekt, hvad enten der er behov for det eller ikke, fordi teknikerne vil sige, at det står i forslaget, og det er ikke rimeligt.

Det er heller ikke rimeligt at sige, at man bare nedlægger alle kælderlejligheder, ligegyldigt hvad det er for nogen, f. eks. ligegyldigt om de er udstykket som ejerlejligheder.

Det tredje ændringsforslag har jeg omtalt. Det er det forslag, der giver ret til rentesikring og grundkapital også til ejendomme, der er udstykket i ejerlejligheder, mod, at man tilbagebetaler beløbene.

Det sidste ændringsforslag er såmænd kun en lille udvidelse af ministerens eget forslag. Ministeren har foreslået, at man ikke skal belaste ægtefæller og livsarvinger, og dér har jeg følt det rigtigt, at man også tager medejere med, for med den samfundsstruktur, vi har i dag, er det meget normalt, at to, som ikke er gift, køber en ejendom, som de ejer sammen, og så finder jeg det ikke rimeligt, at man bagefter, når forholdet opløses, skal behandle den tilbageværende medejer dårligere, end hvis han rent faktisk havde været gift

med den person, han havde ejet ejendommen sammen med.

Jeg håber på, at udvalgsarbejdet og måske en tænkepause til ministeren vil medføre, at vi ikke ser dette forslag til tredje behandling på denne side af sommerferien. Jeg er sikker på, at der ikke vil være nogen som helst forskel på den byfornyelse, der finder sted uden dette forslag, og den, der finder sted med forslaget, og så er der ingen grund til at genere alle de involverede.

Kalnæs (SF):

Jeg skal først sige noget om SFs ændringsforslag til dette lovforslag om byfornyelse. Der ligger i lovforslaget, at man vil søge at inddrage ejere og lejere mere i byfornyelsen og i planlægningen og gennemførelsen af byfornyelsen, og det kan vi kun støtte i SF. Men vi synes også, at så bør det stå i § 1, at man pålægger kommunerne at medvirke til, at det sker, og det er det, vores første ændringsforslag, ændringsforslag nr. 1, går ud på.

Så er der et punkt, hvor vi ikke synes lovforslaget er vidtgående nok, og det er spørgsmålet om beboernes indflydelse; vi synes, den må udvides. Et af de punkter, vi har fremdraget ved førstebehandlingen, var, at beboerne måtte have mere tid til at sætte sig ind i de planer, der var, for at man kunne få en reel medindflydelse. Vi foreslog, man skulle have en debatperiode på mindst et halvt år, før der blev udarbejdet egentlige forslag. Det fremsætter vi også som et ændringsforslag, selv om vi glæder os over, at der i det betækningsbidrag, der er kommet fra boligministeren og tiltrådt af flertalspartierne, står, at miljøministeren i vejledninger til kommunerne fremover vil anbefale kommunerne at lave sådan en debatperiode forud for større byfornyelsesprojekter. Vi ser altså gerne, at man har det i alle tilfælde.

Vi mener heller ikke, der er tilstrækkelig information til beboerne i de regler, der er om, at man skal oplyse om reglerne for genhusning, huslejestigning og ombygningsudgifter. Vi synes, der skal være nogle konkrete oplysninger om, hvor store de vil blive netop i det område, der er tale om. Det er svært at gennemskue de regler, der er, og derfor mener vi, at konkrete oplysninger om, hvad man venter af ombygningsudgifter, husleje-

[Kalmæs]

stigninger og genhusningsmuligheder, og om, hvornår det skal ske, skal med i loven.

En væsentlig ting ved beboerindflydelsen er også, at der kan gives økonomisk støtte til beboerforeninger. Vi synes, det er bedst at give det til karréforeninger, som ligesom er det niveau, hvorpå man kan få direkte indflydelse på byfornyelsen, og derfor har vi et ændringsforslag om dette. Selv om der er kommet gang i byfornyelsen i et område, er det væsentligt, at beboerne holdes løbende underrettet om, hvad der sker videre, og det mener vi også skal ind i loven. Disse ting, der har med beboernes større medindflydelse og medarbejde i byfornyelsesprocessen at gøre, er dem, vi har taget med i vores ændringsforslag nr. 8, 10, 14 og 15.

Så er der spørgsmålet om, i hvor vidt omfang offentlige myndigheder eller almennyttige boligselskaber skal overtage ejendomme, og egentlig synes vi, at alle ejendomme, som indgår i byfornyelsesprocessen, burde overgå til kommunerne, mens byfornyelsesprocessen stod på, men det har vi nu ikke stillet ændringsforslag om. Vi har stillet et mindre vidtgående ændringsforslag, der går ud på, at hvis ombygningsudgifterne må forventes at blive større end den værdi, som bygningerne har, inden man starter på ombygningen, skal de overgå til kommunen. Det er ændringsforslag nr. 16.

Der er et problem, der er forbundet med spørgsmålet om byfornyelse og boligforbedring, og det drejer sig om de beboere, der i vidt omfang bor i de områder, hvor der er behov for byfornyelse og boligforbedring. Der bor mange unge, og der bor mange pensionister. Efterhånden vil huslejeudgifterne i disse områder stige, når der er sket boligforbedringer, og da kan pensionisterne jo i ret vidt omfang dækkes ind gennem boligydelsesloven, som sikrer, at deres husleje højst kan udgøre 15 pct. af deres indtægter. For de mange unge, tit uddannelsessøgende, som bor netop i disse områder, er det derimod et større problem. De, der bor der, i det øjeblik der sker byfornyelse, kan endda klare sig, for de kan få del i den ekstra støtte, der ydes til beboerne i områderne, men når der så er gået 3, 4, 5 år og de uddannelsessøgende flytter væk og der kommer nye uddannelsessøgende til, skal de betale den fulde leje, og det vil de simpelt hen ikke kunne. Der vil derfor opstå et stort problem, efterhånden som byfornyel-

sen skrider frem, med, at unge, specielt uddannelsessøgende, vil have meget svært ved at finde lejligheder, som de kan betale. De har store problemer i forvejen, og det vil blive endnu værre med byfornyelsens fremskridten. Vi vil godt spørge boligministeren, hvad han vil gøre ved disse unge menneskers boligproblemer. Vi har stillet et ændringsforslag, nr. 18, som går ud på, at hvis kommunen har overtaget en ejendom og den i øvrigt er egnet til det, skal den kunne indrettes til ungdomsboliger og drives på kollegiebasis. Det er ikke tilstrækkeligt til at løse problemet, men vi mener, det er et stykke på vejen, og vi vil altså meget gerne have en udtalelse fra boligministeren om, hvad han har tænkt sig at gøre ved problemerne for de unge under uddannelse.

Vi stiller et ændringsforslag, der har med genhusning at gøre. Problemet er, at der i provinsen er mange ejendomme, der kun har fire lejligheder, og de bliver efter lovforslaget, som det nu ser ud, ikke inddraget i genhusningen, idet man i lovforslaget siger, at der skal være mindst seks lejligheder i ejendommen. Vi foreslår, at man siger mindst fire, netop af hensyn til genhusningsmulighederne i provinsen. Det er ændringsforslag nr. 25.

Vi mener, at der er en del lette gårdrydninger, der bør kunne gennemføres med støtte fra denne lov, selv om de gennemføres efter byggelovens § 15. Vi foreslår derfor i vores ændringsforslag nr. 40, at sådanne gårdrydninger kan finansieres efter reglerne i denne lov.

Og så er der et problem med at få den rigtige rækkefølge, når man går i gang med byfornyelsen; det var det, fru Kirsten Jacobsen også var inde på. Jeg kan være enig i, at det drejer sig om at få fat i de karreer først, der er virkelig dårlige, og hvor der er et meget stort behov for at få gjort noget ved det; det har vi prøvet at tage højde for i ændringsforslag nr. 53, som skulle sikre, at man netop tager de værste boliger først.

Boligministeren har stillet en række ændringsforslag, og dem kan vi støtte alle sammen undtagen fire. Nr. 17 drejer sig om andelsboliger i de ejendomme, som er overtaget af det offentlige; det undlader vi at stemme til. Vi synes sådan set, det er udmærket, at man laver andelsboliger i mange tilfælde, men vi synes på den anden side, at selv om

[Kalmøss]

man sikrer, at der ikke er spekulationsmuligheder i dem, så bliver de dyre, og det betyder, at de ikke kan komme til at tjene som bolig for en stor del af befolkningen, som ikke har råd til at betale det, der skal til for at flytte ind i en andelsbolig. Det er jo sådan, at de boliger, der her er tale om, er nogle, der har været udlejningsboliger før, og en af begrundelserne for, at man indførte ejerlejlighedsstoppet her i efteråret, var jo netop, at der var for få udlejningsboliger. Vi ved også, at antallet af nye almennyttige boliger er alt for lille, og vi ser altså en risiko for, at det problem bliver endnu større, når en del af udlejningsboligerne går over til at være andelsboliger. Vi undlader derfor også at stemme til det ændringsforslag.

Boligministerens ændringsforslag nr. 35, 47 og 58 stemmer vi imod.

Venstresocialisterne har stillet en del ændringsforslag, og dem kan vi gå ind for undtagen to. Nr. 29 kan vi ikke gå ind for. Det drejer sig om genhusning. Der er i lovforslagets § 38 en regel om, at hver tredje lejlighed skal stilles til rådighed for genhusning. I stk. 10, som skulle gå ud efter dette ændringsforslag, er der så en regel om, at der kan laves en aftale mellem byfornylsesselskaber og ejere om, at hvis der stilles mindst en tredjedel af lejlighederne til rådighed, behøver det ikke absolut at være hver tredje. Det synes vi egentlig er en god regel, så den vil vi ikke ret gerne have fjernet; derfor stemmer vi imod dette ændringsforslag. Vi mener, reglen kan være hensigtsmæssig og fremme byfornyelsen og gøre det hele mere fleksibelt.

Så er der ændringsforslag nr. 33, hvis hensigt vi sådan set sikkert godt kunne støtte, nemlig at der skal være mindst 1 værelse pr. beboer, når det drejer sig om midlertidig genhusning, som højst kan vare 3 måneder. Det lyder sådan set rimeligt. På den anden side mener vi, der er en risiko for, at det vil betyde, at folk ikke kan få den midlertidige genhusning i det kvarter, hvor de bor, men at man, hvis man skal overholde en regel om 1 værelse til hver beboer også i de 3 måneder, bliver nødt til at genhuse uden for området, og det kan bevirke, at børn skal skifte skole eller får en meget lang skolevej. Derfor synes vi ikke, at vi kan støtte det ændringsforslag, men stemmer imod det.

Fremskridtspartiet har stillet nogle ændringsforslag, og dem går vi alle imod.

Generelt vil jeg gerne sige, at vi synes, lovforslaget betyder et stort fremskridt i forhold til de regler, der gælder nu. Det gælder både finansieringen og indflydelsen til beboerne. Vi vil gerne gå en hel del videre end det, man har foreslået i lovforslaget, og det er altså det, vi har prøvet at rette lidt på med vores ændringsforslag. Men selv uden disse ændringsforslag anerkender vi, at dette lovforslag er en forbedring i forhold til de nuværende regler.

Til gengæld synes vi, det er helt forkasteligt, at boligministeren i sit betækningsbidrag, som er tiltrådt af forligspartierne, forsøger at købe de konservative til at lade være med at samle underskrifter, for at undgå en stadfæstelse af dette forslag til efter et nyt valg. Prisen for at undgå denne underskriftindsamling er ca. 300 mill. kr. om året i al fremtid, betalt af lejerne i de boliger, der er fra før 1964. I vidt omfang er det folk med lavere indkomster, der bor i disse boliger, som tit er dårligt isoleret, og det betyder, at de afgifter, som folketinget netop har vedtaget her, specielt rammer disse beboere hårdt, og så skal de altså efter dette oveni have en ekstra udgift på 300 mill. kr. om året. Det kan vi selvfølgelig ikke gå ind for, og vi vil prøve at modarbejde det lovforslag, der eventuelt bliver udarbejdet, så godt vi kan.

Der er ikke i det betækningsbidrag, der er givet, stillet nogen som helst sikkerhed for, at tidligere afsatte vedligeholdelsespenge bliver fremskaffet og brugt til vedligeholdelse, før man går i gang med lejeforhøjelsen. Man skal give tilsagn om, at man vil binde de nye vedligeholdelsespenge, men de gamle vedligeholdelsespenge bliver der ikke sagt noget om, ud over at de skal bruges for de andre. Der bliver ikke sagt noget om, at de skal bruges, før man må lave huslejeforhøjelse.

Uanset disse ting mener vi, at det er meget dårligt, at man prøver at blande to helt forskellige ting sammen, og vi synes ikke, at det hører hjemme i byfornylsesloven. Vi synes, det er så alvorlig en ting, at vi faktisk må overveje, hvordan vi skal stemme til lovforslaget om byfornyelse, når det skal til tredje behandling, for som det står dér, ser det ud, som om det er en konsekvens af, at lovforslaget bliver vedtaget, at man også vil gennemføre denne lov. Det er en sammenkobling, som vi ikke kan acceptere.

Dræbye (RV):

Der er behov for byfornyelse. På mange måder er det fordelagtigt at bevare og forbedre den bestående bebyggelse fremfor blot at rive ned og bygge nyt. For det første er det billigere at udnytte den eksisterende infrastruktur end at opbygge en ny. For det andet er modernisering og vedligeholdelse mindre belastende for betalingsbalancen end nybyggeri. For det tredje giver en given investering i byfornyelse mere beskæftigelse end den samme investering i nybyggeri. For det fjerde sikrer byfornyelsen af de ældre bykvarterer en bedre befolkningsfordeling i de større byers boligområder. For det femte vil en byfornyelse sænke forbruget af landbrugsjord til byudvikling. For det sjette kan en rigtigt gennemført byfornyelse skabe et bedre boligmiljø end det, der er vokset op i kølvandet af tidligere tiders totalsaneringer.

Der er derfor brug for en samlet byfornylesindsats, som kan sikre, at de ældre boligområder i de større byer bliver attraktive boligmiljøer med moderniserede boliger, trafiksanering og grønne områder.

Det er jo en dejlig måde at kunne indlede en ordførertale på, og den bliver jo ikke dårligere af, at det var nøjagtig oplæsning af det betænkingsbidrag, som venstre og konservative har givet til lovforslaget om byfornyelse, den indledende stærke bemærkning.

Det, der desværre er det videre forløb – og det har vi jo fået beskrevet også i ordførertalerne her tidligere på dagen – er, at de samme partier siger: ja men det er en byfornylesindsats, som vil løbe op i et milliardbeløb, ja, måske endda i et tocifret milliardbeløb, så vi må behandle den med megen forsigtighed, og vi skal i hvert fald ikke kaste os ud i en lovgivning på nuværende tidspunkt.

Men sagen er jo, at man ikke kan mane byfornylesbehovet i jorden med ord, heller ikke selv om en nøgtern vurdering opgør, at det vil koste et tocifret milliardbeløb at opfylde behovet, og heller ikke selv om man anvender så skarpe ord – jeg havde nær sagt besværgelser – som især hr. Fogh Rasmussen gjorde det tidligere i dag.

Vi skal samfundsmæssigt yde de penge og sætte de ressourcer i form af arbejdskraft og materialer af, som byfornylesindsatsen vil kræve, og vi skal have gennemført den forbedring af ældre boliger og boligområder,

som ligger i selve byfornylesbegrebet. Og det skal vi, uanset om det er denne byfornyleslov, saneringsloven eller noget helt andet, der er tale om. Det er derfor fuldstændig urimeligt at bruge opgørelsen af behovet for byfornyelse som et argument mod denne lovgivning, og i realiteten må man vel også konstatere, at det heller ikke er her, uenigheden ligger. Der er nok større sandhed i, at uenigheden drejer sig om, hvorfra pengene skal skaffes.

Men selv om man undlader at anlægge den mere brede samfundsmæssige synsvinkel på problemet, som jeg anlagde i begyndelsen, og alene ser på de statsfinansielle problemer, kan man heller ikke komme til det resultat, at byfornyelse er nogen dårlig forretning. I forhold til det sidst indgåede boligforlig ved vi jo alle, at der er sket et ganske betydeligt fald i nybyggeriet af ejerboliger, først og fremmest af parcelhuse, og som følge af dette vil staten få langt flere indtægter end ved et byggeri i samme omfang som boligforligets forudsætninger, idet summen af de rentefrag, som ikke kommer, jo resulterer i øgede skatteindtægter for staten. Den styrkelse for statsfinanserne, der ligger heri, er langt større end de beløb, der afsættes til byfornyelse i de kommende år, så selv om man snakker så snævert statsfinansielt, kan man heller ikke komme til det resultat, at der gøres noget galt ved at sætte byfornylesen i værk.

Problemet for venstre og konservative kan – uanset hr. Keld Andersens bemærkninger om det modsatte – derfor ikke være statsfinansielle bekymringer. Problemet er nok snarere det, at de to partier i realiteten fuldstændig mangler et alternativ til den byfornyleslov, der er lagt frem, og til den fremgangsmåde ved en endelig udformning af en byfornyleslov, som er skitseret i udvalgets betænkning. Derfor balancerer man mellem nok så bastante kærlighedserklæringer til byfornyelse som den, jeg just citerede fra betænkningen, og skarpt formulerede indvendinger, som vi har hørt dem i ordførertalerne.

I denne balancering mellem kærlighed og had ligger vel også skjult, at de erhvervsorganisationer, som de to partier plejer at støtte sig til, absolut ikke er enige med partierne om, at man ikke skal sætte byfornylesloven i gang. Jeg skal bare minde hr. Fogh Rasmussen om, at Håndværksrådets nyvalgte

[Dræbøje]

formand, hr. Voigt-Petersen, ganske klart advarede venstre og konservative imod at udsætte byfornyelsesindsatsen ved at benytte ekspropriationshjemmelen i grundloven. Han advarede, fordi det ville skade beskæftigelsen, og fordi det ville skade håndværket.

Jeg synes derfor, at det, der var behov for, var, at man gik ind i den konstruktion, som nu er lavet omkring lovens iværksættelse, i en positiv ånd. Det er rigtigt, at der på flere områder er uløste problemer, også inden for områder, som vi pegede på ved lovforslagets første behandling. Man kan vel udtrykke det på den måde, at skulle den lov, vi behandler, blive vedtaget ved tredje behandling – og det tyder alt jo på at den bliver – så har vi en bærende konstruktion for en byfornyelseslov, men vi mangler en hel del udfyldning.

Jeg kan dog ikke se noget galt i, når vi nu har problemer med at finde den rigtige løsning for ejerboligerne, med at finde den rigtige løsning for byrdefordelingen mellem kommuner og stat og privat indsats, med at finde den rigtige løsning for erhvervsboligerne, at man så forsøger at få dette bedre belyst i et videre arbejde; det ville dog være ufornuftigt ikke at gøre det. Jeg har ikke den samme tro, som umiddelbart fremgik af hr. Fogh Rasmussens indlæg her i dag, at det er problemer, som alene kan klares i løbet af ganske kort tid. Det er nok noget, der realistisk set vil tage det åremål, som er skitseret i ministerens bidrag til betænkningen.

Men når man så indvender imod en sådan konstruktion og imod, at der bl. a. på radikalt initiativ er indført en forsøgsparagraf, så man kan afprøve muligheder ved byfornyelsesloven, at forsøg vil gøre fremtiden usikker for dem, der vil beskæftige sig med byfornyelse, synes jeg, det er en utrolig tilbageholdenhed fra de to partiers side med hensyn til at gøre et forsøg på at finde andre former, på at finde frem til den rigtige måde at løse større samfundsproblemer på end blot det normale skrivebordsarbejde i centraladministrationen. Jeg synes, der i denne fremgangsmåde egentlig ligger noget meget tiltalende: at man efter et meget kort åremål, hvor man kun har indhøstet en begrænset mængde erfaringer, prøver at se, om den idé, man havde med lovens vedtagelse, var rigtig, og så tager en gennemgang i folketinget igen for at kombinere lovgivningsarbejde og praktiske erfaringer på en ny måde. Jeg synes egentlig,

det var en fremgangsmåde, som burde interessere de to partier, da vi jo trods alt er enige om, at det er en meget stor samfundsmæssig indsats, som vil løbe op i et tocifret milliardbeløb, der skal foretages i de kommende år.

Fra det radikale venstres side er vi tilfredse med, at man i forbindelse med behandlingen af lovforslaget har fået præciseret, at beboerindflydelse drejer sig om to forskellige ting. Det drejer sig om – og det er sikret i lovforslaget – rettigheder for den enkelte, så man ikke får presset – jeg tror nok, det var boligministerens ord – byfornyelsen ned over hovedet på sig. Men det drejer sig også om et behov for – og det er blevet præciseret yderligere – at beboerne på et tidligt tidspunkt inddrages i planlægningen af byfornyelsen i det område, hvor de bor. Den sidste del hører med, og det hører med, at beboerindflydelsen starter, før der ligger færdige tegninger, før konstruktionen i lokalplaner og byfornyelsesbeslutninger er endeligt lagt fast, sådan at der bl. a. bliver mulighed for med beboerne at diskutere alternativer.

Vi er selvfølgelig også – og det er jo ikke nogen nyhed – tilfredse med, at kommunalt købte ejendomme i forbindelse med byfornyelse skal tilbydes lejerne på andelsvilkår, og at man i forbindelse med salg på andelsbasis laver lempeligere regler i de bestemmelser, der i øvrigt skal sikre, at de statslige tilskud til byfornyelsen ikke kapitaliseres og kommer enkelte ejere til gode.

Vi er også tilfredse med, at der i forbindelse med loven er givet et løfte fra boligministeren om, at der vil komme lovforslag, som skal sikre, at også den private del af byfornyelsesindsatsen forøges i de kommende år. Jeg tænker her på, at der vil blive afsat større beløb til vedligeholdelse af den enkelte ejendom, og at det, der er det afgørende problem omkring disse vedligeholdelsesbeløb, opretningsbeløb, er, at man også får dem anvendt, så udlejningsejendommene ikke forfalder, sådan som der har været en tendens til i de senere år.

Jeg skal med hensyn til de stillede ændringsforslag koncentrere mig om nogle ganske enkelte bemærkninger.

Ændringsforslag nr. 6, som er stillet af VS, går ud på, at der skal indgå en genhusningsplan i den byfornyelsesbeslutning, som kommunen træffer i medfør af lovforslagets § 7.

[Dræbys]

Jeg tror ikke på, at det er muligt på det tidspunkt i fasen at lave en egentlig plan for genhusningen, men jeg synes, at VS har rejst et problem, som vi er enig i, nemlig at der i forbindelse med beboernes deltagelse i drøftelser om, hvordan byfornyelsen skal gennemføres, også må forelægges redegørelse om principperne for den genhusning, som jo i mange tilfælde vil være en konsekvens af gennemførelsen af byfornyelsen. En sådan redegørelse for planerne for genhusning bør nok indgå på dette tidspunkt.

Hr. Kalnæs omtalte specielt det ændringsforslag, som SF har stillet – det er ændringsforslag nr. 18 – om i nogle tilfælde at undlade at foretage vanskelige sammenlægninger af lejligheder og i stedet for give kommunerne mulighed for at overdrage ejendomme med meget små lejligheder til kollegieselskaber med det formål at få ungdomsboliger ind i den eksisterende boligmasse i de kvarterer, hvor der i dag bor en hel del unge i forvejen. Vi synes, at dette forslag er i overensstemmelse med målsætningen i loven, at de nuværende beboere skal have mulighed for at blive boende i området, og vil derfor gerne være med til under den udvalgsbehandling, som jo kommer mellem anden og tredje behandling, at overveje, om ikke vi kan finde en løsning på det. Og jeg vil opfordre boligministeren til at bidrage til, at noget sådant sker.

Jeg skal endelig sige om det ændringsforslag, som VS har stillet til genhusningsboligsikringen, at der i bemærkningerne anvendes en argumentation omkring udviklingen i huslejer, som vi ikke er helt enige i, men det er dog sådan, at der er et problem, som udmærket godt kan tages op ved den senere lovrevision.

VS argumenterer for, at man skal følge samme model for huslejudvikling ved hjælp af genhusningsboligsikringen som i det nybyggede byggeri, hvor man har lavet en regel om, at kun 75 pct. af lønstigningerne kan indregnes som huslejestigninger. Men der er jo en hel del forskel på ældre boligbyggeri og det huslejeniveau, der findes dér, og så de nye boliger og deres huslejeniveau, så der er vel ikke i sig selv nogen grund til, at man skal følge samme model i udviklingen af huslejer, når man kommer fra meget lave huslejeniveauer, som vil være det normale i ældre boligbyggeri, til de huslejer, der vil være ef-

ter gennemført byfornylsesindsats. Derfor synes jeg ikke, at den meget stramme formulering, som VS især i bemærkningerne har givet sit ændringsforslag, er rimelig; men at der er et problem omkring huslejudviklingen generelt i forbindelse med genhusningsboligsikringen, er til gengæld rigtigt.

Men ellers vil det, som det også fremgår af betænkningen, være sådan, at vi ikke kan tiltræde de ændringsforslag, som er stillet af mindretallene, og jeg skal blot afslutningsvis konstatere, at det efter vores opfattelse er vigtigt nu at få slået fast, at byfornyelse er noget andet og mere end blot sanering af »sorte firkanter« i de stærkt koncentrerede byområder. Dette sammen med en anden holdning til beboernes deltagelse i byfornyelsen er dennes lovs væsentlige kvaliteter, og det er kvaliteter, som man bør holde fast på, og som jeg også mener at andre partier end partierne i det forholdsvis lille flertal, som har indstillet lovforslaget til vedtagelse, burde kunne holde fast på.

Bollmann (CD):

Det kan vel ikke komme som nogen overraskelse, når jeg indledningsvis kan oplyse, at CD kan tilslutte sig de af ministeren stillede ændringsforslag. Jeg vil gerne fremhæve, at loven efter disse ændringsforslag tages op til revision i løbet af et par år, og jeg vil også gerne understrege, at det, CD som deltager i forliget har sagt ja til, er dels princippet om, at der skal ske en byfornyelse, dels en økonomisk ramme for den periode, som er dækket af forliget, dvs. indtil udgangen af 1981. Hvad der derefter skal ske både omkring de årlige beløbsrammer og omkring selve lovrevisionen, må vi se på til den tid. Men nu er der i hvert fald tid til at undersøge de tilbagestående problemer og indhøste de fornødne erfaringer. Det er klart, at hvis alle problemer var afklaret nu, havde der ikke været grund til hverken at nedsætte udvalg eller indføre revisionsbestemmelse, men der er på den anden side ingen grund til at udsætte de gode, rigtige og nødvendige ting unødigt længe, og derfor finder jeg, at bl. a. venstre burde være tilfreds med, at disse bestemmelser nu kommer med i loven.

Jeg vil også gerne understrege, at vi er tilfreds med de elementer, der indgår i det udvalgsarbejde, som ministeren bebuder. Det

[Bollmann]

gælder selvfølgelig ejerboligernes stilling, det gælder de mindre erhvervsvirksomheders problem, det gælder finansieringen, og det gælder naturligvis også hele spørgsmålet om lejernes deltagelse i denne finansiering.

Men selv om lovgivningen er omfattende og kompliceret, er vi ikke enige i, at den skulle være utilstrækkeligt gennemarbejdet. En af svaghederne i hele debatten omkring byfornyelsesloven har naturligvis været, at der i offentligheden har været opereret med meget store udgiftstal, helt op til 25-30 mia kr., som også fru Kirsten Jacobsen var inde på. Jeg vil da gerne sige til fru Kirsten Jacobsen, at man ikke på én gang kan påstå, at det koster 30 mia kr., og så sige, at der ikke står noget som helst i den lov, der skal vedtages. Men jeg vil gerne ved denne lejlighed bede ministeren om at sætte disse fantasital på plads.

Derudover skal jeg ikke gå i detaljer, men da vi jo ikke er repræsenteret i udvalget, synes jeg, det er på sin plads at understrege, at vi også i denne sag bakker de øvrige forligspartiers og dermed ministerens forslag op.

Wilhelm (VS):

Som det ses af betænkningen, havde boligudvalget til sidst så travlt, at man mod sædvane ikke kunne nå at meddele, hvordan man forholdt sig til hinandens ændringsforslag, og jeg skal derfor indlede med at meddele, at VS vil stemme for følgelovene om boligsikring og om genhusningspligt og for den tredje følgelov. Vi vil ligeledes stemme for de to ændringsforslag til boligsikringsloven, som udvider anvendelsen af den særlige genhusningsboligsikring, og vi vil stemme imod de to ændringsforslag til genhusningsloven, fordi de indbygger flere dispensationer fra ejernes genhusningspligt.

Om selve byfornyelsesloven har jeg i betænkningen skrevet, at vi ud over vore egne vil stemme for sådanne ændringsforslag, som vi anser for forbedringer, for vi kendte dem jo knap nok på det tidspunkt.

Da der ikke bliver afstemning om dem alle sammen, finder jeg det på sin plads at præcisere, hvad det betyder. Vi vil stemme imod alle fremskridtspartiets 4 ændringsforslag. Vi vil stemme for alle ministerens ca. 30 ændringsforslag med undtagelse af nr. 7, nr. 19, nr. 20, nr. 36 og nr. 47.

Om SFs forslag kan jeg sige, at vi vil stemme for dem alle sammen, og at de pudsigt nok ikke overlapper vores egne så meget. SF har bemærket og taget fat på nogle ting, som vi ikke fik med, og omvendt. Jeg vil af SFs forslag især nævne, hvad vi lægger vægt på, at de ønsker genhusningsforpligtelsen ført ned til ejendomme med 4 lejligheder, og at de stiller ændringsforslag, der muliggør oprettelsen af ungdomsboliger.

Vi har længe anset byfornyelsen for en meget, meget vigtig opgave. Den indgik, og det var før nogen andre tog det op, allerede i VS' beskæftigelsesforslag fra sommeren 1977; det var også, før de to store grundlæggende betænkninger lå, blot som indicium for, at vi faktisk interesserer os for det her. Jeg mener også, at forslaget er forbedret under udvalgsarbejdet. Jeg tænker især på adgangen til og vilkårene for andelsovertagelse i de alt for få tilfælde, hvor ejerforholdet ændres. Jeg tænker på revisionsbestemmelsen, som gør det første par år til en forsøgsperiode, og jeg tænker på den nye § 85, som skal muliggøre eksperimenter både af teknisk og af strukturel art, bl. a. med støtte til beboerindflydelse, oprettelse af lokale byfornyelseskontorer osv.

Forhåbentlig vil de muligheder, der her er åbnet for, blive benyttet flittigt, så der virkelig er erfaringer at øse af, når loven skal revideres om 2-3 år.

Jeg er helt uenig med venstre og konservative, som i deres betænkning bidrag ser § 85 som et bevis på, at lovforslaget ikke er gennemarbejdet. Uanset hvor gennemarbejdet et sådant forslag måtte være i de ministerielle kontorer, med henvendelser fra de erhvervsorganisationer, som V og K mener har forstand på disse sager, og måske endda ved høringer, der rækker ud over de rent kommercielle interesser, vil der være behov for afprøvning i virkeligheden, dvs. for eksperimenter og for indsamling af erfaringer.

Og ud over de egentlige forbedringer, der kommer som ændringsforslag, er der kommet en del i mine øjne nyttige fortolkninger ved besvarelsen af spørgsmål. Det er fortolkninger, som vi vil sørge for at få optaget i det bilagshæfte, som man har aftalt i boligudvalget skal følge dette lovforslag.

Jeg tænker bl. a. på, at det er fastslået, at man har ret til boligsikring ved den anden genhusning. Jeg tænker på, at det er fastslået, at beboernes vetoret også gælder de kommu-

[Wilhelm]

nale moderniseringsprojekter. Jeg tænker på løftet, ministeren har givet om en lovændring, som hindrer, at ejerne kan omgå et beboerveto. Jeg tænker på, at det er fastslået, at der er ret til rentesikring og til grundkapital, også hvis beboerne har afvist dele af 11 punkts programmet. Og jeg tænker på kontrollen med genhusningspligten.

Når disse pæne ting er sagt om forbedringerne undervejs, så bliver jeg også nødt til at sige, at regeringens forslag stadig væk på centrale områder er helt utilfredsstillende, og disse centrale områder er især sikkerhed mod kapitalisering af den offentlige støtte og muligheden for de økonomisk svagest stillede for at blive boende i deres bolig efter moderniseringen.

Den eneste sikkerhed mod kapitalisering af skatteydertilskuddene i private lommer består i at afprivatisere udlejningsboligerne, før de kan få andel i sådanne tilskud, og det har vi derfor stillet ændringsforslag om. Her er vi i overensstemmelse med det hørings svar, der gennem det såkaldte hvidbogsudvalg blev afgivet til boligministerens lovudkast af bl. a. LO, Lejernes Landsorganisation, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd og Boligselskabernes Landsforening, og hvori det siges – jeg citerer:

»Lovudkastets største svaghed er de manglende muligheder for ændringer i ejendomsforholdene, inden byfornyelsen igangsættes. Som tidligere påpeget er den bedste garanti for den styrede og koordinerede byfornyelsesindsats, hvor støtten fuldt ud kommer beboerne til gode, en ændring af ejendomsforholdene gennem kommunale eller almennyttige opkøb eller eventuelt en ændring til spekulationsfri andelsboliger.«

Siden disse organisationer i efteråret eller i vinter afgav det hørings svar til boligministerens lovudkast, er regeringens forslag endda forringet, når det drejer sig om kapitaliseringsrisikoen. Det skal jeg vende tilbage til om lidt.

Det andet hovedpunkt, hvor regeringens forslag ikke slår til, drejer sig om huslejudvikling efter by- og boligforbedring. VS må fastholde, at en afgørende forudsætning for disse projekter burde være, at det bliver muligt for de nuværende beboere at blive i deres boliger, dvs. at ingen skal forjages af økonomiske grunde. Her er forslaget ganske enkelt ikke tilstrækkeligt, især hvad angår de

økonomisk svagest stillede. Ganske vist hjælper rentesikringen i begyndelsen, og ganske vist skal der kunne ydes den særlige genhusningsboligsikring, når betingelserne i øvrigt er opfyldt, men man har fastholdt en aftrapningstakt for den særlige genhusningsboligsikring, som den blev udformet, før krisen og lønpolitikken bragte den helt ud af trit med indkomstudviklingen.

I andre sammenhænge, for nybyggeriet f. eks., har man indset, at kapitalydelserne som følge af rentesikringsaftrapningen ikke måtte stige hurtigere end svarende til 3/4 af løn- eller prisudviklingstakten, samt at rentesikring og driftsstøtte ikke kan aftrappes samtidig, men må aftrappes i forlængelse af hinanden.

VS har arbejdet for noget tilsvarende her, hvad angår rentesikring og den særlige genhusningsboligsikring. Med det, der er indeholdt i forslaget fra ministeren, vil huslejen for de familier, der i særlig grad modtager genhusningsboligsikring, stige langt, langt stærkere end løn- og prisudviklingen, og helt galt vil det blive efter det 4. år, hvor der skal ske en samtidig aftrapning af de to støtteordninger.

Det er selvfølgelig rigtigt, som hr. Dræbye var inde på – jeg takker i øvrigt for erkendelsen af, at det er et problem, som bør tages op ved lejlighed – at der er forskel på udgangsniveauerne, men det er også rigtigt, at det hovedsagelig er de økonomisk dårligt stillede, der bor i de områder, som nu skal byfornys, og hvis hensigten er, at de ikke skal forjages fra hus og hjem som led i byfornyelsesprojekterne, er det altså nødvendigt. Vi har i øvrigt ikke skrevet det så firkantet, som hr. Dræbye udlagde det. Der står faktisk i betænkningens bidraget, at vi har arbejdet for noget tilsvarende, når det gjaldt disse ting.

Men desværre har det altså ikke været muligt at komme igennem med ændringer på dette område. Jeg mener, at regeringen for så vidt har erkendt, at forslaget er uholdbart, eller skal vi sige, at beboere med lave indkomster i hvert fald ikke vil kunne blive boende efter de foreslåede regler.

Men så er man blevet skræmt af, at en ordning efter retningslinjer, der svarer til nybyggeriet, ville betyde udgifter til den særlige genhusningsboligsikring på omkring 500 mill. kr. årligt, når det kulminerer i midten af

[Wilhelm]

1990'erne, svarende til en merudgift på omkring 300 mill. kr. i forhold til, hvad der ellers ville blive tale om. Men i virkeligheden kan tingene jo vendes om, for jeg ser den beregning, som boligministeriet foretog, netop som et bevis på, at uden en sådan ordning kan folk med lavindkomster simpelt hen ikke blive boende i deres boliger efter by- og boligforbedringen.

Der har ikke været mulighed for at tage det op nu, undtagen for så vidt som vi har gjort det i betænkningens bidraget, men vi forbeholder os naturligvis ret til at stille et ændringsforslag til boligsikringsloven, når problemerne begynder at melde sig, og det allersejeste vil naturligvis være, at dette bliver gjort til et hovedpunkt ved revisionen i 1982-83.

Hvad vores øvrige ændringsforslag angår, skal jeg henvise til det ret udførlige betænkningens bidrag og til bemærkningerne til de enkelte ændringsforslag. Jeg mener, det vil blive nogle af de ting, som uundgåeligt må indtages i den kommende lovrevision om et par år.

Vedrørende de bemærkninger, der allerede er faldet om vores ændringsforslag, skal jeg først sige til hr. Kalnæs fra SF, at jeg takker for tilsagnet om, at man vil stemme for langt de fleste af dem. Når man ikke vil stemme for ændringsforslag nr. 33 om kvaliteten af de midlertidige genhusningsboliger, vil jeg da lige gøre opmærksom på, at de regler, boligministeren har opstillet, kan medføre, at 6-7 mennesker skal midlertidigt genhuses i en 2 værelses lejlighed, fordi de mindre børn er undtaget. Det er 2 personer eksklusive de mindre børn pr. værelse, og vi ved jo godt alle sammen, at dette ikke nødvendigvis begrænser sig til 3 måneder. Der kan blive forsinkelser på projekterne, og det kan meget let gå hen at blive et halvt år, så det var ikke helt korrekt, når hr. Kalnæs nævnte 2 personer pr. værelse; det kan meget vel blive 3 personer pr. værelse.

Til hr. Dræbye skal jeg sige, at jeg takker for de venlige bemærkninger om et par af ændringsforslagene, specielt hvad angår ændringsforslag nr. 5 om, at der burde være en plan for genhusning i den skitse, man lader beboerne tage stilling til i den første fase af projekterne. Det er ikke ment fra vores side som en meget detaljeret plan om, hvor hver enkelt familie skal kunne finde genhusnings-

mulighed, og hvis hr. Dræbye bedre kan lide ordet redegørelse for genhusningsmulighederne, så gerne for os. Lad os se lidt nærmere på det.

Men ellers skal jeg ikke gå nærmere i detaljer med disse ændringsforslag, fordi jeg synes, der er et par mere principielle problemer i forbindelse med dette lovkompleks, som nødvendiggør nogle bemærkninger.

På grund af underskriftindsamlingstruslerne fra højresiden har der været en henvendelse til justitsministeriets lovkontor om ekspropriationsaspektet, og der er efter min mening opstået en fuldstændig uholdbar situation. Lovkontoret har udtalt, at byfornyelsesloven næppe indeholder videregående ekspropriationsbestemmelser, end der findes i den allerede eksisterende lovgivning, men har så samtidig i et andet responsum sagt, at ikke desto mindre må dette forslag være omfattet af grundlovens § 73, og således må det udsættes, hvis 60 folketingsmedlemmer kræver det. Det principielle i disse responsa er altså, at en lovgivning er underkastet § 73, blot den indeholder en ekspropriationsbestemmelse, og det uanset at der ikke er tale om nogen udvidelse i forhold til gældende lov. Det er ganske enkelt vanvittigt i sine konsekvenser. Det betyder, at enhver sådan lovgivning, som efter mange års lapperier er blevet fuldstændig uoverskuelig, og som derfor skal skrives om, skulle være underkastet § 73, selv om de nye ekspropriationsbestemmelser er helt identiske med de gamle. Det kan selvfølgelig aldrig have været hensigten, og regeringen bliver nødt til at lade den sag prøve for ikke at give lovkontorets besynderlige fortolkning præcedensvirkning.

I det hele taget synes jeg, der må sættes en stopper for lovkontorets funktion som højesteret. Jeg tænker også på den særprægede indblanding fra justitsministeriets side, som har fået boligministeren til at fjerne en helt selvfølgelig bestemmelse i udkastet om, at huslejestigninger som følge af byfornyelse skal indgå i en byfornyelsesfond, når de lån, som gav anledning til huslejestigningerne, er fuldt tilbagebetalt.

Som det er kommet frem under udvalgsbehandlingen, var det justitsministeriets lovkontor, som i virkeligheden traf den politiske beslutning om, at disse lejestigninger ikke skulle gå til byfornyelse, men skulle gå i de private ejeres lommer.

[Wilhelm]

Som tingene har udviklet sig, betyder det ganske enkelt, at en grundlovsfortolkning aldrig vil nå frem til en retslig afgørelse; den afgøres i justitsministeriets lovkontor. Og dér er man i øvrigt ganske anderledes forsigtig og beskyttende, når det gælder grundlovens ekspropriationsbestemmelser, end når det f. eks. gælder grundlovens retssikkerhedsbestemmelser, som vi før har set. Men uanset det er resultatet nødvendigvis barokt, når man lader lovkontoret være sidste instans i sagerne, som det udvikler sig til.

Jeg tror, det kunne være nyttigt nu efter alt dette smågnideri med trusler om 60 underskrifter, små ændringsforslag osv. et øjeblik at forlade denne særegne christiansborgske virkelighed, som alle herinde, desværre også de journalister, som skulle formidle husesets aktiviteter til befolkningen, befinder sig i, og så forsøge at få fodfæste i den virkelighed, som eksisterer udenfor. Hvis man gør det, tror jeg, at følgende ejendommelige billede i 9 punkter åbenbarer sig omkring dette lovkompleks.

1) Regeringen foreslår, at den gamle og hovedsagelig privatejede boligmasse skal forbedres for omkring, nogle siger 30 mia kr., jeg tror snarere, det bliver 50 mia kr.

2) Skatteyderne skal betale betydelige støtbeløb, resten skal betales af lejerne; ejerne skal ikke betale én øre.

3) Typisk skal skatteyderne og lejerne pumpe et beløb i boligerne, der er 3-4 gange så stort som disse boligernes kontantværdi i dag.

4) Ikke desto mindre bevarer ejeren den fulde og uindskrænkede ejendomsret.

5) Dette er de borgerlige partier i stand til at udlægge som en ekspropriationslovgivning vendt imod ejerne.

6) For at det ikke skal være løgn, kommer justitsministeriets altid beredvillige lovkontor og proklamerer, at denne lov må være underkastet grundlovens § 73 om opsættende virkning for ekspropriative love.

7) Og som om det ikke kunne være mere end rigeligt, finder lovkontoret også ud af, at det ville krænke grundloven, hvis ydelserne ikke fortsætter ned i ejernes lommer, efter at lejerne helt og fuldt har betalt, forrentet og afdraget lånene til byfornyelse.

8) Dette sidste accepterer den socialdemokratiske regering uden mindste forsøg på modstand.

9) Og for at sikre, at skatteyderne og lejerne kan få lov til at betale for modernisering af de private udlejningsboliger uden obstruktion fra de borgerlige, tilbyder regeringen, at de private ejere derudover skal have en husleje-forhøjelse på ca. 350 mill. kr. årligt, hvis de borgerlige vil være så storsindede at undlade at forsinke den første gave fra skatteyderne og lejerne.

Det er sådan, dette må tage sig ud, hvis man forlader snirklerne, korridorforhandlingerne og smånusseriet herinde.

Hvordan er så situationen nu? Ja, trods boligministerens tilbud om leje-forhøjelse på 10 kr. pr. m², som han ikke et øjeblik lægger skjul på alene er tænkt som lokkemad for de borgerlige, så de undlader at samle underskrifter for opsættende virkning, risikerer regeringen alligevel, at der samles underskrifter, og hvor står regeringen så? Så står den med en barberet byfornylseslov, som lader skatteyderne punge ud og lader ejerne beholde ejendomsretten ubeskåret, og som giver husejerne lejestigninger for forbedringer, de ikke selv har betalt en øre til. Den står med en farlig præcedensskabende accept af, at en sådan lov er omfattet af grundlovens § 73, og den får måske alligevel loven udsat til efter næste valg.

Så må man nok spørge: hvorfor så ikke lave en byfornylseslov, der virkelig indeholder de nødvendige garantier imod kapitalisering, en lov, som sikrer, at den ældre lejeboligsektor afprivatiseres, i takt med at der bruges skatteydermidler til byfornyelse, en lov, som muliggør et virkeligt beboerdemokrati, og som effektivt forhindrer kapitalisering, som undgår kanoniseringen af justitsministeriets lovkontor, som sikrer, at leje-forhøjelserne, efter at lånene er afdraget, ikke går i ejernes lommer, men til fortsat byfornyelse, og som ikke er koblet sammen med noget løfte om lokkemad? Det er, hvad indholdet er i VS' ændringsforslag nr. 37, 42 og 43. En sådan lov ville selvfølgelig klart være omfattet af grundlovens § 73, og lad så venstre, konservative og fremskridtspartiet samle deres 60 underskrifter; det ville være værd at have med at gøre, for så var der virkelig noget at slås om. Loven ville blive udsat, ja vel, men det vil regeringens underdanige forslag jo efter meget at dømme også, så i den henseende er forskellen den samme. Men hvor længe varer den udsættelse? Der er ikke 3 år til

[Wilhelm]

næste valg. Skal vi gætte på næste forår? Den udsættelse er et ordentligt forslag værd, og det var såmænd ingen skade til, om valgkampen for en gangs skyld også kom til at dreje sig om noget andet end det, statsministeren plejer at kalde konjunkturerne.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg synes, der er det bemærkelsesværdige i det, den sidste taler netop har sagt, at her er ridset op det videste alternativ, man kunne nå. Men der var jo også mellemtoner. Det har både i det, der er sagt fra SFs side, og delvis i det, der er sagt fra radikal side været angivet, hvilken boligordning der eventuelt kunne have været gennemført i dette høje ting med et andet flertal, hvis ikke nogle partier havde grebet fat i de besindige socialdemokraters udstrakte hånd og sagt: lad os nu prøve at få noget fornuftigt ud af det her. Hr. Wilhelm har netop vist, hvor vi i den yderste konsekvens kan komme til at drive hen, hvis ikke man er opmærksom på, at noget skal der ske, og det skal helst ske nu.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Jeg vil gerne på det bestemteste bestride, at det, jeg ridsede op, var noget, der bare nærmer sig den yderste konsekvens. Det er et meget moderat forslag, der kun afprivatiserer, i takt med at skatteyderpengene går ind i byfornyelsesprojekterne. Det, vi var tilhængere af – også i dette system, hvor man må respektere grundlovens ekspropriationsbestemmelser – var en ret for lejerne og for kommunerne til at overtage disse boliger. Her kører det kun efter det, der er skitseret, i takt med at der ofres milliarder af skatteyderkroner på byfornyelse. Hvis man taler om de, som de blev kaldt, besindige socialdemokrater, skal jeg tillade mig at erindre om, at det ikke er 2 år siden, at den nuværende boligminister på en LLO-kongres udtalte, at tiden er løbet fra private ejerforhold til andres boliger, og da han blev spurgt direkte, hvordan man skulle komme ud at den misere, nødlandede han på noget af det, som VS havde foreslået, og sagde: man kunne f. eks. tage udgangspunkt i, at det, ejeren har i dag,

svarer til 7 pct.s obligationer med pålydende 15. vurdering.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg takker hr. Wilhelm meget for dette indlæg, fordi det viser endnu tydeligere, at selv besindige socialdemokrater en gang imellem kan komme for langt ud, og så er det vigtigt, at de bliver trukket ind; det er øjensynligt det, der er sket her.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg må da sige til det sidste indlæg, at jeg vidste i grunden ikke, at boligministeren havde været ude med den udtalelse, men det vil jeg med glæde finde frem til og så konstatere med hr. Erhard Jakobsen, at så var det nok heldigt, at vi fik fat i boligministeren. Vel ønsker vi også udvikling på dette område, men såre sagte.

Lad mig først sige, at kristeligt folkeparti erkender nødvendigheden af en vis byfornyelse. Vi erkender nødvendigheden af et lovkompleks som værktøj for at kunne gennemføre en byfornyelse. Vi ønsker ikke at slippe ministeren løs på et stort projekt uden forsøg. Vi ønsker, at der udvælges repræsentative områder, og at man her prøver i et reelt samarbejde med de implicerede parter at gennemføre en rimelig byfornyelse. Ved at gennemføre byfornyelsen i første omgang på hel eller delvis forsøgsbasis kan vi få et materiale i hånden, der kan vise, om ministerens ideer er rigtige, om der må tages noget andet ind, eller om man i alt fald kraftigt må revidere det, der muligvis måtte blive vedtaget.

Hvad det koster staten i forsøgsområderne i forsøgsperioden, mener jeg vi må se stort på. Om det skal være 50, 60 eller 70 pct., staten må skyde ind for at skabe en rimelig byfornyelse med en rimelig husleje, må ikke være afgørende for, om en byfornyelse i en forsøgsperiode skal gennemføres. Men ministeren må se i øjnene, at dette bl. a. er vores forudsætning for at være med i en byfornyelse. Det første, jeg sagde her, var stort set det, jeg sagde ved første behandling, og det har jeg ønsket at gentage nu, netop fordi det klart og tydeligt viser, at med en del af de ændringsforslag, som ministeren nu har stillet, må jeg erkende, at ministeren har er-

[Arne Bjerregaard]

kendt, at det nok var en rimelig måde at begynde det store projekt på. Og så skulle vi da i kristeligt folkeparti være de rene skarn, hvis vi sagde: nu har ministeren med ændringsforslagene og også gennem forhandling imødekommet det, som vi sagde ved første behandling, men vi er stadig væk utilfredse med det, der foreligger. Endvidere har vi flere gange gjort os til talsmand for – måske ikke så stærkt som de radikale – at vi skulle tilgodese andelstanken også gennem andelsboliger, og det er også tilgodeset gennem ændringsforslagene. Vi har også ønsket, at beboerne klart skulle kende deres rettigheder. Vi har sagt, at de implicerede parter skal indruges så tidligt som muligt, hvilket også er præciseret. Og vi må sige, at de områder, som er vanskelige at løse ved skrivebordet, og som der også kunne være forskellig mening om, er sendt ned i udvalget, hvor vi både håber og tror, at de bliver behandlet på særdeles seriøs måde.

Ændringsforslag nr. 65 viser jo klart, at forligspartierne og specielt ministeren har erkendt, at et erfaringsmateriale er væsentligt, når man skal bruge så mange penge til et så omfattende projekt, og det er jo klart formuleret i ændringsforslag nr. 64, at loven skal tages op til revision om 2 år. Det viser, at man virkelig har erkendt for en gangs skyld, at på væsentlige områder er det vigtigt, at vi tør forsøge et stykke tid og så høste de praktiske erfaringer i stedet for altid at sige: bag skrivebordene kan vi udforme det 100 pct. rigtigt. Det viser sig jo gang på gang, at det bliver det ikke, selv om man har haft den bedste vilje til at udforme det rigtigt, og jeg har i alt fald stadig væk boligforliget, som begyndte allerede i 1973, og som vel blev vedtaget i 1975, i bitter erindring. Man må erkende, at på væsentlige lovområder er erfaringsmateriale væsentligt for en rigtig udmøntning til sidst.

Derfor synes jeg nok, det er beskæmmende, at V og K nu rasler med grundlovens § 73 på ny – det er jo ikke første gang – for at forhindre lovforslagets gennemførelse, når den pågældende lov klart er blevet et værktøj til at fremskaffe nødvendigt erfaringsmateriale, der kan danne et bedre grundlag for en mere permanent byfornyelseslov. Det er fantastisk, at V og K harcelerer over, at man nu sagtmodigt vil forsøge sig frem, og siger: det er, fordi det er dårligt gennearbejdet.

Jeg synes endvidere, det er fantastisk, at man vover at påstå, at hvis man behandlede det et halvt år mere med måske V og K som ekspert i udvalget, så ville det blive betydeligt bedre. Der ville måske nok blive nogle indskrænkninger, men på trods, og det vil jeg dog sige, af al min respekt for Vs og Ks og Zs viden, indsigt og forståelse også på dette område, vil jeg hellere bygge en permanent lovgivning, en lovgivning, som skal vare i mange år, på et væsentligt område, på et erfaringsgrundlag end på disse partiers teoretiske viden om tingene. Også når jeg ser tilbage i historien, er der lovforslag, som er blevet vedtaget også med disse partiers stemmer, lovforslag, som giver mig nogle bitre erindringer. Selvfølgelig må vi håbe, at de partier ikke benytter lejligheden til at bruge grundlovens § 73. Jeg synes, det må være et slag i ansigtet på det forarbejde, som er lavet, det kan endda gå, men også et slag i ansigtet på de mennesker, som bor i områder, hvor en byfornyelse virkelig er tiltrængt. Det må være et slag i ansigtet på de mennesker, som bor i områder, som er totalt anderledes end de områder, de fleste i dette folketing bor i. Derfor synes jeg nok, man skal tænke sig en ekstra gang om, før man siger: ja men her bruger vi grundlovens paragraffer, fordi vi ikke har fået bestemte synspunkter igennem. Jeg mener stadig væk, det er en hån imod områder i dette samfund og imod grupper, en gruppe mennesker i dette samfund.

Jeg har opholdt mig lidt længe ved det ændringsforslag, det kender de fleste jo, og jeg må sige, at når vi har aftalt det, stemmer vi selvfølgelig for alle ministerens ændringsforslag, og betænkningen viser jo også, at vi har tiltrådt dem alle.

Jeg synes nok, at jeg må sige til venstre og konservative, at vel kan de bruge grundlovens § 73, men jeg mener, det vil ramme partierne selv til sidst. Jeg mener, det er urimeligt, når partierne kommer bagefter, det er jeg næsten ikke i tvivl om, når dette har været udsat, som det har vist sig så mange gange før, og beklager sig over, at man kommer med en ny byfornyelseslov, som faktisk er endnu mere restriktiv end den, de brugte grundlovsparagraffen til at afværge. Jeg synes nok, man skal prøve på at se lidt ind i fremtiden.

Så skal jeg såmænd blot til slut sige om de ændringsforslag, som er stillet ud over bolig-

[Arne Bjerregaard]

ministerens ændringsforslag, at der er visse af dem, vi kan have en vis sympati for. Vi skal dog vende os imod dem. Jeg vil dog sige til boligministeren vedrørende SFs ændringsforslag nr. 18, at hvis det er sådan, at boligministeren på en eller anden måde skulle have sympati for dette ændringsforslag, eventuelt med en anden formulering, så har vi altså ikke noget imod det, hvis ministeren imellem anden og tredje behandling tilgodeser om ikke ændringsforslaget så i al fald de ideer, som ligger i ændringsforslag nr. 18.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Det er ikke første gang, vi hører hr. Arne Bjerregaard løfte sig til højere luftlag herinde i folketinget.

Jeg er nødt til at sige til hr. Arne Bjerregaard, når man påpeger så kraftigt, at det altså er en hån mod visse grupper i samfundet, hvis man udskyder loven, at det er rigtigt, men det er mod helt andre grupper end dem, hr. Arne Bjerregaard stod her og fortalte om, nemlig de saneringsramte. Boligministeren har selv erkendt, at med den gældende saneringslov kan der gennemføres nøjagtig samme byfornyelse som med byfornyelseslovsforslaget. Det vil sige, at der er ingen forskel. Man gennemfører forslaget af én eneste grund, nemlig for ved hjælp af ekspropriation at genere grundejerne ensidigt, uden at der til fordel for de saneringsramte bliver større sanering end i medfør af gældende lov.

Det er grunden til, at der er nogle her i folketinget, der synes, det er rimeligt at bruge grundlovens bestemmelser og udskyde lovsforslaget. Med hr. Arne Bjerregaards normale indstilling til ekspropriation af den private ejendomsret skulle han ikke bruge den slags ord for at forsvare, at han nu stemmer modsat den opfattelse, han hidtil har haft.

Mølgaard (DR):

Den totale øgede mulighed for byfornyelse, der nu synes at være på vej, kan der siges meget positivt om, både ud fra behovet for at gøre noget ved boligmiljøforbedringen og det rigtige i ud fra ressourcehensyn at genbruge fremfor at nybygge. Det skal imidlertid heller ikke nægtes, at der kan siges en god portion

negativt om just den facon, det nu kommer til at ske på.

Specielt finder vi det i retsforbundets gruppe helt urimeligt med de muligheder for privat kapitalisering af offentlige midler, der skabes med lovsforslaget. Det skyldes ikke kun det uoverskuelige med hensyn til tilvejebringelsen af de nødvendige statsfinanser og midler i øvrigt til denne mammutopgave, selv om dette unægtelig i sig selv er betænkeligt nok efter vedtagelsen af momsforhøjelsen for en stund siden her i folketingssalen. Det skyldes også, at privatkapitaliseringen af offentlige midler i det hele er os inderligt imod.

Fra yderliggående socialistisk side udnyttes den naturlige forargelse over dette element i lovsforslaget til at stille krav om at bringe privatejendomsretten til de pågældende boliger til ophør. Det er et logisk ændringsforslag. Det er imidlertid et forslag, som retsforbundet ikke kan støtte. Vi nærer ikke de socialistiske partiers ønske om at undergrave privatejendomsretten, men vi vil heller ikke stemme imod deres ændringsforslag, fordi man uden disse efter vor opfattelse undergraver den private ejendomsret på blot lidt længere sigt og indirekte ved at skabe helt uantagelige vilkår. Vi vil da i valget mellem Skylla og Karybdis styre uden om og undlade at stemme om disse ændringsforslag.

I øvrigt foreligger der jo en meget stor mængde ændringsforslag her ved denne andenbehandling. I retsforbundets gruppe finder vi, at mange, ja, den overvejende del af disse medfører en betydelig større hensigtsmæssighed, større rimelighed eller retfærdighed. Vi vil aktivt støtte 42 af de 65 ændringsforslag til lovsforslaget om byfornyelse og boligforbedring, medens vi vil undlade at stemme om 5 ændringsforslag. Man vil heraf kunne udregne, at vi vil stemme imod 18 af ændringsforslagene.

For så vidt angår forslaget om ændring af lov om boligsikring er vi for det ene og imod det andet ændringsforslag. Endelig støtter vi, hvad angår saneringslovsforslaget, begge ændringsforslagene.

En opremsning eller en detaljeret specifikation af disse stemmetilkendegivelser skal jeg undlade her, blot anføre, at vores principielle velvilje over for byfornyelse og sanering med fornuft og vort ønske om at få skabt et frit, men vel at mærke også spekula-

[Mølgaard]

tionsfrit mobilt boligmarked, er vores drivkraft ved stillingtagen til ændringsforslagene.

Vort ønske om åbenhed, debat og lokaldemokrati er yderligere noget, vi tilstræber ved vores stillingtagen, sympati over for andelsboligløsningen ligeså. Vi deler i øvrigt sol og vind lige, om ikke fuldstændig lige, så dog spredt, så vi kommer til at stemme sammen med VS, fremskridtspartiet, SF, konservative, venstre og de fire forligspartier inklusive socialdemokratiet, frit vekslede fra sag til sag eller fra ændringsforslag til ændringsforslag, i bedste overensstemmelse med vor tradition i øvrigt.

Jeg skal tage forbehold med hensyn til vor stilling til lovforslaget som helhed indtil tredje behandling. Vor holdning vil ikke blive bestemt af, at vi har fingrene nede i lommerne på magtfulde organisationer, lejerorganisationer, boligselskaber, Håndværksrådet, Entreprenørforeningen, HO eller andetsteds. Men vi vil heller ikke med djævelens vold og magt gå imod disses syn på det nødvendige i en intensiveret byfornyelse. Deres syn er måske påvirket af særinteresser, men almene interesser kan godt trække i samme retning. Retsforbundet har ikke deponeret selvbestemmelsesretten nogetsteds, hos nogen organisation eller hos nogen særinteresse. Og vi gør det i øvrigt heller ikke med hensyn til vore underskrifter i denne stund.

Boligministeren (Erling Olsen):

Jeg vil indledningsvis sige, at hvis ikke lovforslaget havde været ordentligt behandlet i boligudvalget, så måtte alle ordførerne heroppe på forhånd have vidst meget om emnet, for jeg synes, det var nogle overordentlig kvalificerede indlæg, der kom.

Jeg vil gerne prøve på at trække linjerne op for arbejdet med byfornylseslovsforslaget. Det startede i min tid med, at man på Marienborg vedtog, at der i SV-regeringens første år skulle fremsættes et forslag til byfornylseslov. Dette forslag kunne man ikke fremsætte af to grunde: dels var der meget tidkrævende tekniske forberedelsesarbejder, dels kunne man ikke blive politisk enig. Når man gjorde op, hvad byfornylsesbehovet var, så var det et meget stort beløb, man skulle bruge, hvis man skulle sætte ejendommene i stand og det skulle indpasses i de almindelige økonomiske rammer, og man kun-

ne ikke rigtig få det til at gå op. Derfor vedtog man for at få en offentlig debat om tingene, for at få teknisk prøvet efter, i stedet for at forelægge et byfornylseslovsforslag for folketinget, at sende det ud til høring, og man sendte i sommeren 1979 et forslag ud til høring. Men allerede på det tidspunkt blev det klart på grundlag af de drøftelser, vi havde i SV-regeringen, at vi ikke kunne beslutte, at nu investerer vi over så og så mange år så og så mange milliarder kroner i dette. Så stor en klump, som byfornylsen var, kunne ikke holdes uden for den almindelige økonomiske politik.

Selv om det var rart for alle planlæggere og alle mulige andre at vide helt præcist, hvor mange penge der var så og så mange år frem i tiden, var det for mange penge til, at man bare kunne sige: nu vedtager vi det, og så kører vi derudefter. Derfor sagde vi, at vi kommer til at skille denne proces i to afdelinger: en byfornylseslov, der siger, at det, der laves, skal gøres teknisk ordentligt, det skal ikke bare være boligerne, men også byområderne, der forbedres, og derudover fastsætter spillereglerne, huslejebetaling for det, der laves. Og dernæst en anden del af beslutningerne, hvor man hvert eneste år må sige: hvad er udviklingen i byggeriet i år? Hvad er udviklingen på arbejdsmarkedet? Hvad er udviklingen med hensyn til betalingsbalancen? Hvad siger statsfinanserne? Hvad siger de kommunale finanser? Hvor man hvert år måtte sige: hvor meget har man råd til og plads til at ofre på byfornylsen? Det måtte så variere fra år til år, og havde man lidt råd, så varede det meget længe, før man kom igennem de huse, der skulle gøres noget ved. Og havde man mange penge, så gik det noget stærkere.

Derfor er det altså forkert, når man siger, at vi ved at vedtage byfornylseslovsforslaget vedtager, at man skal investere 25-30 mia kr., eller hvad man nu bruger for et milliardbeløb, over et vist antal år. Nej, man har vedtaget nogle spilleregler, og siden hen tager man i den almindelige økonomiske politik beslutninger med hensyn til, hvor meget der skal laves.

Da byfornylseslovsforslaget kom ud, fik vi vældig gode høringssvar. En række organisationer sagde ikke alene til os, at det og det er forkert, men også at det kan laves anderledes. Derfor så det forslag, vi kom frem med i

[Boligministeren]

folketinget, væsentligt anderledes ud på væsentlige punkter end det, vi havde sendt ud til høring. Det var faktisk noget, der gav noget sagligt, og vi rettede os efter det.

Så har vi et forlig om den almindelige økonomiske politik for resten af 1980 og 1981. Her afsætter man penge til sanering og byfornyelse, et bestemt beløb. Dette beløb, som det skrives i Berlingske Tidende i dag, kunne i princippet godt anvendes efter saneringsloven. Det kan bruges, fordi vi har et lovgrundlag at bruge det på. Men vi ville hellere bruge det efter byfornyelsesloven. Hvorfor? Jo, fordi de to forslag er forskellige i deres opbygning. Saneringsloven kigger først og fremmest på bygningerne. Byfornyelsesloven tager udgangspunkt i menneskene. Saneringsloven siger: vi skylder vores byer at gøre det og det. Byfornyelsesloven siger: vi skylder de mennesker, der bor dårligt, at skaffe dem bedre boligforhold.

Vi har i byfornyelsesloven en ret til genhusning i samme kvarter. Vi har en fortrydelsesparagraf, hvorefter man kan vende tilbage. Vi har en anden udgangshusleje, fordi man efter saneringsloven først skal finansiere 40 pct. med almindelige realkreditlån til 18 pct. rente, og derudover får man saneringslån til 6½ pct., til gengæld er de uændrede gennem tiden. I dette byfornyelsesforslag giver vi 6 pct. lån til det hele. Så har vi rentesikring, der dækker differencen, men aftrapper den.

Men hvad videre er: i byfornyelsesloven kommer hensynet til det enkelte menneske også ind derved, at man kan sige nej, hvor det ikke kan genere andre. Efter saneringsloven kan man i dag gå ud og sige: vi eksproprierer bare de dér ting, og hvis du ikke gør sådan og sådan, så har du værsgo at følge denne saneringsplan. Efter byfornyelsesloven kan vi sige: ja men du behøver kun at lave det, der er strengt nødvendigt, hvis du ikke skal genere andre. Hvis der f. eks. er tale om en ejerbolig, kan man efter saneringsloven komme og sige: du skal lave det og det. Hvis du ikke laver det, så eksproprierer vi det. Efter byfornyelsesloven kan man sige: du skal lave det og det, og så kan ejeren komme og sige: ja, all right, jeg må så lave nyt tag og sørge for, at facaden ikke falder sammen, eller hvad det nu måtte være, men jeg er ikke pligtig til at lægge centralvarme ind, jeg er ikke pligtig til at lave nyt køkken, eller hvad

man nu måtte finde på. Det vil sige, at man i virkeligheden har en større beskyttelse af den enkelte ejer og den enkelte lejer i, at vi ikke kan tvinge dem til så meget efter byfornyelsesloven, som vi kan efter saneringsloven. Dér går vi snarere den anden vej. Vi har ønsket at gøre det, fordi det også har noget at gøre med informationerne; man får ved planlægning tingene at vide i god tid og på anden måde.

Vi sagde altså: all right, vi vil hellere de nye tanker i byfornyelsesloven. Omvendt må vi jo erkende, at vi har lavet et forlig med partier, der sagde ved første behandling: vi vil helst have det her udskudt, vi vil hellere have forsøg; der er en række problemer, vi hellere vil have taget op på anden måde. Derfor var der ikke andet at gøre end at sige, at skal vi lave den beskæftigelsesplan efter en ny byfornyelseslov, så kommer boligministeren og regeringen til at sænke ambitionsniveauet. Det betyder, at så må vi finde noget, hvor vi, som hr. Arne Bjerregaard sagde, indhenter nogle erfaringer. Vi må begynde med loven, men den må kun løbe i 2 år, og vi må samle erfaringer, så vi kan se, hvordan vi skal fortsætte.

Der er en række områder, der spiller en rolle for andre partier. I saneringsloven har vi væsentligt tænkt på lejeboliger. Men nu kommer man og siger, at der er et stort problem med ejerboligerne. Det var noget, der spillede en stor rolle for centrum-demokraterne, for kristeligt folkeparti, også for de radikale, og vi andre tænker da også på det. Men altså, all right, det var mærkesager for disse partier, og det var ikke noget, der kunne løses pludseligt. Så siger vi, at vi går videre med byfornyelsesloven og tager det, der er gennemarbejdet, nemlig vedrørende lejeboligerne.

Med hensyn til det andet gør vi to ting: for det første laver vi forsøg i den mellemliggende periode med ejerboliger for at få nogle erfaringer, og vi har altså paragraffer, der muliggør det. For det andet har vi samtidig med forsøgene et udvalgsarbejde om det. Vi har problemet med erhvervene, baggårdsvirksomhederne, og hvordan vi skal undgå at lave sovebyer midt inde i byen. Vi sætter både forsøg i gang, og vi laver et udvalg. Vi har problemer med finansieringsordningen, all right, vi kører videre med noget kendt, putter det i udvalg og vender tilbage til det.

[Boligministeren]

Det samme med hensyn til byrdefordelingen. Endelig sagde vi: hvor der så skal eksproprieres, som man kan efter saneringsloven, dér tvinger vi kommunerne til at tilbyde det til de lejere, der kommer ind bagefter. Det vil sige, at mens man efter saneringsloven og med de midler, vi har, i virkeligheden kunne gennemføre en vældig kommunal magtkoncentration på ejendomsmarkedet, så er det lige omvendt her. Kommunerne har pligt til at tilbyde det til andelsboliger.

Da vi har fået disse hovedprincipper accepteret af forligspartierne, sker der to ting. Den ene er, at de konservative fremkommer med et alternativt forslag om en tikrone ekstra pr. kvadratmeter, og det andet er, at Kommunernes Landsforning siger til os: vi er bange for, at dette lægger for store byrder på det offentlige, fordi ejendommene forslummer. Vi ser meget gerne, at man gennemfører noget i retning af den konservative plan. Hvad gør regeringen? Finder en mellemproportional og siger: vi tager disse forhøjelser på vedligeholdelsen mod samtidig at få sikkerhed for, at det bruges til vedligeholdelse, mod samtidig at få sikkerhed for, at pengene går ind et bestemt sted, så alle vedligeholdelsesbeløb bruges, og mod samtidig at sige, at så gennemfører vi en forvaltningslov for ejere, der ikke overholder deres forpligtelser. Det er den måde, vi er gået frem på.

Samtidig sker der noget, som egentlig også er ejendommeligt – hr. Wilhjelm dvælede noget ved det – og det er, at man siger, at der ikke er nye ekspropriationsbestemmelser, men alligevel ønsker man at benytte grundlovens § 73. Hvis jeg nu havde været meget »fiffig«, så havde jeg sagt: all right, det klarer vi lovteknisk, vi lader bare saneringslovens ekspropriationsbestemmelser blive stående, og så piller vi alle ekspropriationsbestemmelser ud af det byfornyleslovforslag, vi har her, beholder altså alle de andre bestemmelser. Så kan de ikke indsamle underskrifter, og så har jeg klaret den. Men at lave sådan noget fiddelifut ved lovgivningen ville jeg føle var at drive parlamentariske kamplege ind i lovgivningen. Det kan være galt nok med de dagsordener, vi en gang imellem vedtager for at drille hinanden, og som ikke interesserer nogen som helst uden for huset, men at lave lovgivning på denne måde – nej, så gør vi hellere det, at vi lægger det frem, som det er. Hvis andre så vil bruge grundlo-

ven på den måde, er det deres sag, men vi laver altså intet fiddelifut med lovgivningen, vi lægger det frem og beholder en sammenhængende lov.

Vi har selvfølgelig lyttet til, om der skulle være noget i det, man siger om ekspropriation, men vi har altså meget svært ved at forstå det. Hvis man skulle gå det igennem og sige: hvor kunne der eventuelt være et punkt, så var der noget, jeg ikke helt forstod omkring de indstigningsbestemmelser, som hr. Fogh Rasmussen var inde på, hvor det måske ad omveje kunne ske, at man alligevel tvang folk til et eller andet. Jeg kan kun sige, at det vil jeg da kigge på under den fortsatte udvalgsbehandling og prøve på at se, om jeg kan forstå helt, hvad det er, og om der er nogen muligheder for at fjerne enhver tvivl. Hensigten har ikke været, at vi skulle uddybe ekspropriative bestemmelser. Det har været, at det skulle være de samme bestemmelser, og så i øvrigt at vi skulle give folk en højere grad af frihed til at sige nej, nemlig hvor det ikke kunne genere andre.

Så vil jeg i øvrigt kun om enkeltpunkter sige, at jeg under udvalgsarbejdet også gerne ser på, om man kunne finde en fælles formulering, sådan at man i forbindelse med dette ændringsforslag – det var vist nr. 18 – sagde, at kommunerne fortsat har pligt til at tilbyde lejerne det som andelsboliger, men skulle der være nogen, der ikke blev overtaget, ja, så kunne man altså lave ungdomsboliger dér. Jeg ved ikke, hvordan vi kan finde ud af det, jeg vil gerne snakke om det. Jeg vil også meget gerne snakke om, at man kunne få en redegørelse i stedet. Jeg mener ikke, at man f.eks. skal have en egentlig plan for genhusning, jfr. VS' ændringsforslag nr. 6, men at man kan kigge på det og på de ekspropriative bestemmelser.

Og så lige en bemærkning til fru Kirsten Jacobsen om Grundejernes Investeringsfond, denne centrale fond – nu synes jeg ikke, at udtrykket »centrale fond« lyder så slemt, og man kan jo også sige, at når forslaget kommer fra konservativ side, så er man fristet til at hoppe på – men altså: alt sjov til side her. Hvis vi ser, hvad der var ideen med den, hvorfor Grundejernes Investeringsfond kom ind, så ser vi, at det var, fordi den tikrone oprindelig var stillet som et forslag om en kollektiv ydelse eller som et bidrag til en sådan fælles fond, hvor man så fordelte efter

[Boligministeren]

byfornyelsesbehov. Der var også forskelligt andet. Jeg mener, at vi må se fuldstændig fordomsfrit på under det videre arbejde med denne sag, hvad der er det rigtige. Det, der er afgørende for os, er, at pengene rent faktisk anvendes til vedligeholdelse, at der er den fornødne sikkerhed for det. Vi har ment, at Grundejernes Investeringsfond var et godt udgangspunkt, men vi har skrevet i vores betænkningsbidrag, at vi vil kigge på det og overveje alle argumenter for og imod, og vi er ikke bundet på nogen måde af dette med Grundejernes Investeringsfond.

Ja, så tror jeg nok, jeg så nogenlunde har svaret på de ting, som ikke andre har svaret på, og så skal jeg i øvrigt gøre mit bedste for at give de oplysninger, der måtte ønskes under den videre udvalgsbehandling.

Fogh Rasmussen (V):

Hr. Dræbye var ked af tonen i mit indlæg i første runde. Til gengæld udtrykte fru Kirsten Jacobsen tilfredshed. Det er selvfølgelig et temperaments spørgsmål, hvordan man ser på det. Jeg har valgt at kalde en spade for en spade, og når jeg har gjort det, så er det netop, fordi jeg gerne vil understrege, at for venstre er byfornyelse en god ting, og vi har faktisk også udarbejdet et samlet byfornyelsesoplæg, som vi også har gjort ministeren bekendt med, men der har været meget ringe lydighed. Derfor er vi kede af, at sagen nu lider skade ved, at den kommer så dårligt af sted, som tilfældet er.

Hr. Dræbye sagde, at det nok slet ikke var reelt, når vi udtrykte bekymring over de statsfinansielle konsekvenser af byfornyelseslovforslaget, for, sagde hr. Dræbye, der sker jo nu i de kommende år et fald i nybyggeriet, og det giver mindre provenutab for staten, og det kan vi så bruge til byfornyelse. Det er der selvfølgelig noget om, og det er da også på mange måder bedre at forbedre den bestående boligmasse fremfor at rive ned og bygge nyt, det er vi enige i. Men når hr. Dræbye så fortsætter og henviser til, at en række erhvervsorganisationer, bl.a. Håndværksrådet, af hensyn til beskæftigelsen i byggesektoren lægger megen vægt på at få gennemført byfornyelsen, så må jeg sige, at det er da klart, det er en sådan organisations formål og interesse. Men det, det her drejer sig om, er jo: hvor skal vi lægge ressourcer-

ne? Det var bedre, om beskæftigelsen i byggebranchen blev opretholdt, ved at der blev bygget industribygninger, ved at der blev bygget svinestalde og kostalde osv., i det hele taget ved at vi fik sat et byggeri i gang i eksportsektoren. Det, det drejer sig om, er altså i virkeligheden en prioritering af de ressourcer, vi sætter ind.

Jeg vil gerne sige tak til boligministeren for nogle i hvert fald ind imellem forholdsvis imødekommende bemærkninger. Ministeren sagde, at her er der kun tale om, at der er vedtaget nogle spilleregler. Og ministeren sagde videre – lidt drillende måske – at i virkeligheden er der indeholdt mere lejer- og ejerbeskyttelse i saneringsloven, end der er i byfornyelseslovforslaget. Det er en sandhed med betydelige modifikationer. Ifølge den gamle saneringslovs § 17 kan forbud mod, at en grundejer foretager bebyggelse og bygningsændringer, kun etableres, hvis en saneringsplan er udarbejdet eller er i færd med at blive udarbejdet. I byfornyelseslovens § 12 er der overhovedet ingen begrænsninger. For så vidt angår tvangsmoderniseringer er det sådan, at efter den gamle saneringslov kunne det kun ske i forbindelse med saneringsplaner, herunder totalsaneringer. Og her kunne grundejerne i hvert tilfælde i visse situationer komme uden om tvangsmoderniseringen ved at danne ejerlav, der så selv forestod moderniseringen. I den nye lov er der selv uden for byfornyelsesområder mulighed for tvangsmoderniseringer af tidssvarende boliger, herunder ejerboliger.

Jeg noterede mig, at ministeren lagde vægt på at understrege, at det ikke var hensigten med dette lovforslag at udvide ekspropriationsbestemmelserne i forhold til den gamle saneringslov. Det er en udtalelse, jeg har noteret mig, og som vi vil vende tilbage til under udvalgsarbejdet. Til gengæld vil jeg gerne understrege, at venstre ikke agter at misbruge grundlovens § 73, stk. 2, den adgang, der er dér til at kræve et vedtaget lovforslag, der indeholder ekspropriationsbestemmelser, udsat til efter nyvalg. Vi mener, at det er en bestemmelse, som kun skal bringes i anvendelse i situationer, hvor der er helt særlige forhold, der taler for det. Men det er jo noget, som vi kan vende tilbage til i udvalget.

CDs ordfører, hr. Bollmann, udtrykte tilfredshed med, at hele spørgsmålet om ejerboliger nu går i udvalg. Dér skal jeg kun sige,

[Fogh Rasmussen]

at det, centrum-demokraterne har opnået, er, at der kan gennemføres tvangsmoderniseringer af ejerboliger, uden at der kan ydes nogen som helst form for støtte til det. Det kan f.eks. komme til at betyde, at pensionister og andre lavindkomstgrupper, som bor i disse ældre, utidssvarende byområder i ejerboliger, bliver udsat for at skulle tvangsmodernisere deres bolig uden at kunne få støtte til det. Det er en ringe trøst for disse mennesker, at de til sin tid ved salget af boligen måske kan hente investeringsudgiften hjem ved en højere salgspris. Det kan man jo ikke leve af i dag, man kan som bekendt ikke leve af at spise mursten. Derfor vil denne bestemmelse i realiteten indebære, at mange af disse lavindkomstgrupper vil blive tvunget til at fraflytte deres bolig. Så siger man: ja men de kan få udsat moderniseringen, til de sælger boligen. Som jeg var inde på i første runde, er det ikke nogen reel mulighed, for kommunen vil i hvert fald i visse tilfælde bare kunne sige, at så er det nødvendigt af hensyn til gennemførelsen af byfornyelsesplanen, at den eksproprierer ejendommene.

Derfor er det, centrum-demokraterne har opnået ved, at ejerboligproblematikken kommer i udvalg, kun, at der kan gennemføres tvangsmoderniseringer, men at der ingen afklaring er af, hvilken støtte der kan ydes til det.

Keld Andersen (KF):

Hr. Dræbye havde som ordfører for det radikale parti et par kritiske bemærkninger til navnlig det konservative folkeparti. Dette må formentlig skyldes, at hr. Dræbye har skrevet sit indlæg på forhånd og derfor skulle komme med det, for han kan i hvert fald ikke have hørt særlig godt efter. Når hr. Dræbye således påstår, at navnlig det konservative folkeparti ikke har kunnet mane byfornyelsesbehovet i jorden, så vil hr. Dræbye, hvis han læser referatet af forhandlingerne, se, at jeg på det konservative folkepartis vegne udtrykte, at vi har brug for en samlet byfornyelsesindsats, som kan sikre, at de ældre boligområder i de større byer bliver mere attraktive osv. Der har altså ikke været gjort noget som helst forsøg på at mane et byfornyelsesbehov i jorden. Tværtimod har der været en erkendelse af, at et sådant består.

Hr. Dræbye siger også, at det konservative folkeparti mangler et alternativ til en byfor-

nyelseslov. Nu er det ikke noget, det konservative folkeparti beskæftiger sig med i en situation som den, vi har i øjeblikket, økonomisk og på andre områder, at udarbejde forslag til love med så store økonomiske konsekvenser for det offentlige. Derfor sagde jeg, og det fremgår også af forhandlingerne, at vi var af den opfattelse i det konservative folkeparti, at den nuværende saneringslov, eventuelt med visse ændringer, udmærket kunne bruges til også at foretage byfornyelse.

Så forstår jeg på hr. Dræbye, at hr. Dræbye har lidt vanskeligt ved at forstå det konservative folkepartis tilknytningsforhold til erhvervsorganisationer, der efter hr. Dræbyes opfattelse skulle være os nært tilknyttet. Dermed er vi ikke forpligtet til på nogen som helst måde at føre en politik, som fremlægges fra denne side. Jeg forstår, at det er en fremmed tanke for hr. Dræbye, at sådan kan det altså også være.

Hr. Arne Bjerregaard forstår ikke venstre og konservative, når der, som hr. Arne Bjerregaard siger, jo nu er tale om en forsøgslov med en revisionsparagraf. Det er altså det, hr. Arne Bjerregaard har fået for at være med til dette. Hr. Arne Bjerregaard har fået at vide, at man nu indfletter en revisionsparagraf, således at vi om nogle år kan tage loven op til revision. Men det er nu en fattig trøst med denne revisionsparagraf for dem, disse ekspropriationer går ud over i forsøgsperioden. Hr. Arne Bjerregaard har måske, da han har taget imod dette tilbud, også glemt, at han ingen garanti har for, hvilket politisk flertal og hvilke politiske, parlamentariske konstellationer der er mulige til den tid, hvor loven skal revideres.

Jeg vil godt i denne anden omgang stille et par spørgsmål til boligministeren, som fortsat er ubesvarede.

Jeg har under udvalgsarbejdet spurgt boligministeren, hvorledes den beskæftigelsesmæssige virkning af lovforslaget er afstemt med den lokale arbejdskraftsituation i kommunerne. Det har afstedkommet, at boligudvalget har fået et meget udmærket og meget udtømmende svar om, hvor mange faglærte og hvor mange ufaglærte og hvor mange elektrikere og hvor mange tømrere og hvor mange snedkere der skulle komme i arbejde efter dette byfornyelsesforslag. Men vi har desværre ikke af boligministeren fået at vide, om der er nogen overensstemmelse mellem

[Keld Andersen]

den ledige arbejdskraft og byfornyelsesbeho- vet. Sagt på en anden måde er jeg temmelig sikker på, at det ikke interesserer tømrer Jen- sen i Hjørring, at der er et byfornyelsesbe- hov, som kan skaffe ham arbejde i Køben- havn. Dette spørgsmål er fortsat ubesvaret.

Det andet spørgsmål, jeg gerne vil stille boligministeren, vedrører bemærkningerne til betænkningen om alt det, der loves, at man vil gøre engang, men som ikke er med i lov- forslaget. Der står:

»Ministeren for skatter og afgifter vil sam- tidig foreslå ændringer af ligningsloven, såle- des at beløb, der bindes, holdes uden for be- skatning i bindingsperioden«.

Jeg havde forventet og troet og håbet, at skatte- og afgiftsministeren, der jo beklagelig- vis af forskellige årsager ikke kunne komme til samråd i boligudvalget forleden, havde været til stede og nærmere havde kunnet re- degøre for dette. Men jeg håber, at der med det udvalgsarbejde, der er bebudet mellem anden og tredje behandling, også bliver lej- lighed til at få skatte- og afgiftsministeren i tale på dette område.

Boligministeren siger, at vi nu skal ind- hente nogle erfaringer, og derfor skal loven revideres om nogen tid. Ja men har vi da slet ikke indhøstet nogen som helst form for erfa- ringe med saneringsloven? Saneringsloven har både jeg og andre påvist er benyttet også som en byfornyelseslov masser af steder. Hvorfor skal de erfaringer, vi nu skal indhø- ste, absolut være fra byfornyelsesloven? Vi må også have nogle erfaringer og har også nogle erfaringer fra saneringsloven. Jeg for- stod også på boligministerens bemærkninger, at ministeren erkender, at saneringsloven kan bruges, men ministeren har altså forelsket sig i byfornyelsesloven, og derfor vil ministeren hellere bruge den, på trods af at man altså godt kan bruge saneringsloven.

Må jeg sige til allersidst, at boligministe- ren jo har det med at finde nye udtryk, og nu hører vi altså også sådan et mig uforstå- ligt udtryk som, at der skulle foregå noget »fiddelifut« – sådan opfattede jeg det. Hvis ministeren dermed mener misbrug med hen- syn til indsamling af 60 underskrifter for at få lovens ikrafttrædelse udskudt, så vil jeg gerne tilbagevise, at det konservative folke- parti skulle deltage i nogen som helst form for misbrug i denne forbindelse. Men jeg glæder mig til at høre nærmere om, hvad

ministeren mener med de antydninger, mini- steren kom med, om at ville mildne ekspro- priationsbestemmelserne. Det er formentlig noget vi hører nærmere om under det ud- valgsarbejde, der nu skal foregå mellem an- den og tredje behandling, og det glæder jeg mig meget til.

Kalnæs (SF):

Jeg vil gerne sige tak til boligministeren for det tilsagn, som blev givet, om, at vi kun- ne diskutere problemerne om ungdomsboli- ger under det udvalgsarbejde, der skal være mellem anden og tredje behandling. Jeg vil også gerne sige tak til de andre partier, som gav tilsagn om at ville se på det problem un- der udvalgsarbejdet.

Som følge af disse tilsagn vil jeg gerne tage SFs ændringsforslag nr. 18 tilbage, såle- des at det ikke kommer til afstemning her ved anden behandling. Jeg håber, vi kan nå frem til en rimelig løsning under udvalgsar- bejdet. Ellers må vi jo forbeholde os ret til at komme med vores ændringsforslag igen ved tredje behandling.

Så vil jeg godt sige et par ord om det æn- dringsforslag fra VS, nr. 33, som drejer sig om den midlertidige genhusning. Jeg må give hr. Wilhjelm ret i, at der er problemer i det, sådan som det er formuleret i byfornyelses- lovforslaget, som det ligger nu. Vi synes bare, der er lige så mange problemer i det æn- dringsforslag, VS har stillet. Egentlig så vi helst, at dette ændringsforslag blev taget til- bage, således at vi kunne inddrage disse pro- blemer i det videre udvalgsarbejde. Jeg kan ikke forestille mig andet, end at boligministe- ren også synes, at det er en lidt uheldig situa- tion, hvis vi får en midlertidig genhusning, hvor en familie på 6 medlemmer, hvoraf de 2 er under 2 år, skal genhuses i en 2 værelses lejlighed. Det kunne jo være, at vi kunne finde noget, der lå lidt midt imellem den nu- værende tekst og dette ændringsforslag. Jeg synes, at begge dele er utilfredsstillende. Men som det ligger, må vi altså stemme imod det.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Ændringsforslag nr. 18 til lovforslag nr. L 160 om byfornyelse og boligforbedring er af forslagsstilleren taget tilbage. Ønsker nogen at optage det? (Ophold). Da det ikke er til- fældet, er dette ændringsforslag bortfaldet.

Dræbye (RV):

Når man er dårligt rustet med argumenter og har brug for uforpligtende indvendinger, som ikke kræver særlig dokumentation, så er der altid to, der kan bruges. Den ene er, at forslaget er for dårligt gennemarbejdet, og den anden er, at forslaget koster for meget. Det er lige præcis over denne uforpligtende og uargumenterende læst, Vs og Ks ordførertaler her i dag er skåret.

Når nu både hr. Fogh Rasmussen og hr. Keld Andersen som svar på spørgsmålet, hvad der er alternativet, henviser til saneringsloven, så er der grund til at spørge: bliver byfornyelsesbehovet mindre, hvis vi anvender saneringsloven? Nej, det gør det ikke. Byfornyelsesbehovet er der, og det bliver ikke mindre, fordi vi anvender saneringsloven. Skal der afsættes færre statsmidler til byfornyelse, hvis vi anvender saneringsloven? Nej, det skal der ikke, for der er et enormt behov for statsmidler til byfornyelse, også hvis vi anvender saneringsloven. Vil vi ved at anvende saneringsloven fjerne nogle ekspropriationsmuligheder? Nej, det vil vi ikke, der er også ekspropriationsmuligheder i saneringsloven.

Det vil sige, at på de punkter, hvor man er kommet med indvendinger, er der i realiteten ikke forskel mellem saneringsloven og byfornyelsesloven. Det betyder ikke, at der ikke er forskel mellem de to love, det betyder, at de indvendinger, V og K retter mod byfornyelsesloven, for så vidt lige så godt kunne rettes mod saneringsloven. Det, de ikke vil være med til, er at etablere de klare fordele, byfornyelsesloven samtidig vil give.

Wilhelm (VS):

Jeg vil først gerne takke for det tilsagn, vi fik fra ministeren, om at se på det problem, vi nævner i ændringsforslag nr. 6, om, at der også skal være mulighed for at forholde sig til genhusningsproblematikken, når beboerne første gang skal spørges om deres syn på skitsen. For os er det ikke afgørende, om det hedder en genhusningsplan, eller om det hedder en redegørelse for genhusningsproblemerne, for vi har aldrig forestillet os, at det kunne blive meget detaljeret.

For at det skal have en reel mulighed mellem anden og tredje behandling, vil jeg gerne tage ændringsforslag nr. 6 tilbage. Så kan vi,

som SF sagde for deres vedkommende, tage det op igen, hvis vi ikke når til et resultat, men det går jeg ud fra at vi gør.

Om det ændringsforslag, jeg blev opfordret af hr. Kalnæs til at tage tilbage, ændringsforslag nr. 33, der vedrører kvaliteten af den midlertidige genhusning, som vi simpelt hen synes er uanstændigt ringe, især fordi vi må se i øjnene, det tror jeg også boligministeren kan, at det ikke nødvendigvis begrænser sig til 3 måneder, vil jeg sige, at hvis vi fik et tilsvarende tilsagn om, at det vil man også være med til at snakke fornuftigt om mellem anden og tredje behandling, så tager jeg selvfølgelig ændringsforslag nr. 33 tilbage. Så jeg vil lige afvente, om boligministeren giver et tilsagn derom.

Så skal jeg ellers kun gøre én bemærkning til. Det var især centrum-demokraterne og de kristelige, der gjorde et stort nummer ud af, at nu har de jo altså reddet socialdemokratiet over på den besindige linje, hvor man kan opretholde de nuværende ejerforhold, til trods for at der skal pumpes milliarder af skatteyderkroner i disse privatejede udlejningsboliger. Der vil jeg gerne først gøre opmærksom på, at VS' ændringsforslag nr. 43 om, hvad der skal ske med husleje forhøjelserne, efter at lånene er afdraget og forrentet og tilbagebetalt af lejerne og af skatteyderne, er ordret identisk med boligministerens forslag i det lovudkast, som var ude til høring. Det er ordret det samme. Det må vi endnu en gang anbefale.

Med hensyn til de to andre ændringsforslag, nr. 37 og nr. 42, som ville sikre, at dette blev et led i en afprivatisering af den private udlejningsboligmasse, at man altså drager konsekvensen af, at skatteydere og lejere nu skal betale mange milliarder kroner for at forbedre en forsømt privat udlejningsmasse, mener altså CD og de kristelige, at de kan bryste sig af, at de forhindrer det ved at lave denne aftale med socialdemokratiet.

For det første vil jeg sige, at det nok desværre ikke kun har beroet på de kristelige og på centrum-demokraterne, fordi socialdemokratiet selv er for forpjusket til overhovedet at ville gøre noget ved det problem.

For det andet vil jeg sige, at jeg synes, det er noget besynderligt noget at bryste sig af at insistere på, at til trods for at det bevisligt er sådan, at dette i masser af tilfælde vil betyde, at skatteydere og lejere skal gå ind med kapi-

[Wilhelm]

taliserede finansieringer, der svarer til både det tredobbelte og det firdobbelte af, hvad kontantværdien af boligerne er i dag, så skal det ikke have nogen konsekvenser for ejerforholdet. Det er karakteristisk for CD og for de kristelige at bryste sig af, at sådan skal det altså være.

Til sidst vil jeg kommentere boligministerens bemærkninger om fiddelifut, hed det vistnok, og hvor boligministeren roste sig af, at han lavede i hvert fald ikke fiddelifut med lovgivningen, så hellere lægge det klart frem. Hvis ikke det at komme med et betækningsbidrag, hvor man på fuldstændig uvedkommende vis lover de borgerlige ekspropriationshysterikere, at hvis de undlader at samle underskrifter på en sag, som boligministeren i øvrigt selv har stået heroppe og sagt overhovedet ikke indeholder mere vidtgående ekspropriationsbestemmelser end den allerede gældende lovgivning, hvis de borgerlige undlader at benytte det til en udsættelse, så vil man forære grundejerne 350 mill. kr. om året i huslejstigninger, ganske uvedkommenne denne byfornyleslov i øvrigt; hvis ikke det er fiddelifut, så ved jeg ikke, hvad det er. Hverken Nudansk Ordbog eller Slangordbogen ved i øvrigt, hvad det er.

Boligministeren (Erling Olsen):

Problemet omkring genhusningsværelsesantallet vil jeg gerne kigge på. Jeg kan ikke overskue konsekvenserne, men jeg vil gerne drøfte det med mine embedsmænd under den videre sagsbehandling og vil kigge positivt på det, men kan ikke love noget, så jeg tror, det er rigtigt, at vi gør det sådan som med de andre ting.

De 10 kr. pr. m² er en ordning, der kan hvile i sig selv, for der er ingen tvivl om, at der er et vedligeholdelsesbehov, og man har med disse 10 kr. pr. m² imødekommet kommunerne, som har ønsket, at man gjorde mere ved vedligeholdelsen, og man har i forhold til lejerne gjort noget, der også kan hvile i sig selv, i hvert fald set fra mit synspunkt, idet det ikke bare er de 10 kr., men samtlige vedligeholdelsespenge, der hensættes på en særlig konto, og det er fulgt op af en forvaltningslovgivning, der gør, at man kan skride ind over for uefterrettelige grundejere. Så jeg mener godt, at dette forlig kan hvile i sig selv. Det er jo ikke grundejerne, der får

pengene, det er ejendommene, der får pengene. Der kommer ikke husleje forhøjelser som følge af, at de bliver sat bedre i stand.

(Kort bemærkning).

Erhard Jakobsen (CD):

Næst efter at udtale min forbavelse over, at det netop skal være hr. Wilhelm, der ikke forstår betydningen af »fiddelifut«, han, der er så vant til at omgås den slags, vil jeg gerne sige, at grunden til, at jeg beder om denne korte bemærkning, er, at det, jeg tillod mig at bryste mig over, naturligvis ikke må fremstå i den fortolkning, hr. Wilhelm giver det. Naturligvis er hr. Wilhelms fremstilling af de nuværende ejerforhold inden for boligmassen fuldstændig misvisende.

Det, jeg udtaler min glæde over, er bl. a. det, boligministeren netop sagde, at det ikke er grundejeren, der får pengene, det er ejendommen, der får pengene. I årevis har det været sådan her i landet, at takket være manglende vedligeholdelse har vi hvert år forringet boligmassen mere i værdi, end nybyggeriet betød, fordi der ikke er ofret tilstrækkeligt. Lejerne må betale, men det offentlige må også betale, for at ejendommene kan bevares, og for at boligmassen kan blive bedre og bedre. Det er nødvendigt. Det var det jeg udtalte min glæde over, i modsætning til de forskellige eksperimenter, hr. Wilhelm var inde på, og som der måske kunne skaffes et flertal for her i salen, hvis forhandlingerne var foregået til anden side, fordi kristeligt folkeparti, de radikale og vi ikke var gået ind i det.

(Kort bemærkning).

Wilhelm (VS):

Ja, hr. Erhard Jakobsen er muligvis undskyldt, selv om han prøver at påberåbe sig sin store anciennitet. Han har mig bekendt ikke optrådt på noget tidspunkt i de tre år, bolig- og byfornylesdiskussionen har stået på, på konferencer, med betænkninger, med lovudkast, med hørings svar eller i boligudvalget. Jeg har aldrig hørt ham ytre noget som helst kendskab til de hundreder af sider af besvarelser og bilag osv., som ligger, og derfor er han muligvis undskyldt, når han ikke ved, hvad det er han stemmer om om lidt. Han stemmer bl. a. for, at det ikke kan

[Wilhelm]

lade sig gøre, som boligministeren oprindelig foreslog, nemlig at pengene fortsat skal gå til byfornyelse, efter at lånene er afdraget og forrentet. Nu skal de gå til husejeren. Det er husejeren, der får de penge. Han stemmer også for, at disse ejendommens kapitaliserede værdi dermed øges svarende til det, skatteyderne og lejerne har betalt for denne byfornyelse.

Så vil jeg sige til boligministeren om tikroers-fuddelifuttet, eller -fiddelifuttet, eller hvad det er, det hedder, at boligministeren selv har erkendt, at der ikke er kontrol med de hidtidige vedligeholdelsesbidrag. Det er en af grundene til, at de nu skal ind på en konto. Det er, fordi der ikke har været kontrol med, hvad de er brugt til. Det har der overhovedet ikke været siden 1966, og så tror pokker, at der ikke er vedligeholdt. Enhver kan se, at der ikke er vedligeholdt, men det er jo ikke nødvendigvis, fordi der ikke har været afsat penge til det. Det er jo ikke nødvendigvis, fordi lejerne faktisk ikke har betalt for det mange gange. Det har boligministeren sådan set erkendt i sit betænkingsbidrag, hvor han – og det var vi vel nok medvirkende til – har slået fast, at man ikke kan trække af disse nye penge, før de gamle er brugt, fordi han erkendte, at ellers ville de mange milliarder, der er betalt bare siden 1975, aldrig komme op til overfladen.

Til allersidst tak for tilsagnet om også at kigge på problemet i ændringsforslag nr. 33. Jeg tager derfor dette ændringsforslag tilbage.

Formanden :

Ændringsforslagene nr. 6 og nr. 33 til lovforslag nr. L 160 om byfornyelse og boligforbedring er af forslagsstilleren taget tilbage. Ønsker nogen at optage dem? (Op-hold). Da det ikke er tilfældet, er disse ændringsforslag bortfaldet.

(Kort bemærkning).

Kirsten Jacobsen (FP):

Boligministeren sagde noget, som jeg godt vil have bekræftet at jeg har forstået rigtigt. Boligministeren sagde ordret: de 10 kr. pr. m² er en ordning, som kan hvile i sig selv. Hvis boligministeren mener det, så er jeg overordentlig glad og taknemlig over, at boligministeren altså siger, at det er så vigtigt

med de ekstra 10 kr. til vedligeholdelse, at ordningen kan hvile i sig selv. Så behøver vi ikke tage hensyn til det afsnit i betænkningen, der siger, at man kun vil gennemføre de 10 kr.s hensættelse, hvis man får byfornyelsesforslaget igennem.

Boligministeren (Erling Olsen):

Det kan hvile i sig selv sagligt, men det kan ikke hvile i sig selv politisk. Sådan er det bare. Man erkender, at det kan hvile i sig selv sagligt, men det har også en fordelingspolitisk side. Derfor er betingelsen for, at man kan få det accepteret, at der samtidig sker en indsats på byfornyelsesområdet. Jeg mener ikke, at vi kan gennemføre denne ordning – der er i øvrigt mange sagligt gode ting, vi ikke kan gennemføre på grund af interessekonflikter – hvis ikke vi får gennemført vores byfornyelseslovgivning, og derfor er den ud over at være en sagligt god ordning også lokkemad, som nogle sagde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Der foretoges første afstemning vedrørende forslag til lov om byfornyelse og boligforbedring (Lovforslag nr. L 160).

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes, idet 70 stemte for, 81 imod.

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2

forkastedes, idet 60 stemte for, 98 imod.

Ændringsforslag nr. 3

forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5

forkastedes, idet 22 stemte for, 137 imod.

§ 3 med den foretagne ændring og §§ 4-6 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 6 var taget tilbage.

§ 7, ændringsforslag nr. 7 og § 8, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 8 forkastedes, idet 22 stemte for, 136 imod.

Ændringsforslag nr. 9 forkastedes, idet 22 stemte for, 135 imod.

Ændringsforslag nr. 10 forkastedes uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 12 forkastedes, idet 22 stemte for, 80 imod; 55 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 11 og 13 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 14 og 15 forkastedes uden afstemning.

§ 9 med de foretagne ændringer og §§ 10-13 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 16 forkastedes, idet 17 stemte for, 135 imod; 5 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 17 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 18 var taget tilbage.

§ 14 med den foretagne ændring, § 15, ændringsforslag nr. 19, § 16, således ændret, §§ 17 og 18, ændringsforslag nr. 20 og 21, § 19, således ændret, ændringsforslag nr. 22, § 20, således ændret, og §§ 21-33 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 23 forkastedes, idet 21 stemte for, 134 imod.

§§ 34-36, ændringsforslag nr. 24 og § 37, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 25-27 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 28 forkastedes, idet 21 stemte for, 135 imod.

Ændringsforslag nr. 29 forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 30 og § 38, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31 og 32 forkastedes uden afstemning.

§ 39 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 33 var taget tilbage.

§ 40 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 34 forkastedes uden afstemning.

§§ 41-46, ændringsforslag nr. 35, § 47, således ændret, ændringsforslag nr. 36, § 48, således ændret, og § 49 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 37 om en ny affattelse af § 50 forkastedes, idet 21 stemte for, 135 imod.

Ændringsforslag nr. 38 og § 50, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 39 om en ny affattelse af § 51 forkastedes uden afstemning.

§ 51 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 40 forkastedes, idet 21 stemte for, 135 imod.

§ 52

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 41
forkastedes uden afstemning.

§ 53
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 42
forkastedes, idet 17 stemte for, 135 imod; 4
stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 43
forkastedes, idet 17 stemte for, 135 imod; 4
stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 44, § 54, således æn-
dret, ændringsforslag nr. 45 og § 55, således
ændret,

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 46
forkastedes uden afstemning.

Underændringsforslag nr. 48
forkastedes, idet 58 stemte for, 98 imod.

Ændringsforslag nr. 47, 49 og 50 og § 56,
således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 51 om en ny affattelse
af § 57
forkastedes, idet 54 stemte for, 102 imod.

§§ 57 og 58
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 52
forkastedes uden afstemning.

§ 59
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 53 og 54
forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 55, § 60, således æn-
dret, ændringsforslag nr. 56 om en ny affat-
telse af § 61 og § 61 i den nye affattelse
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 57
forkastedes uden afstemning.

§§ 62 og 63, ændringsforslag nr. 58, § 64,
således ændret, §§ 65-69, ændringsforslag nr.
59-62, § 70, således ændret, §§ 71-76, æn-
dringsforslag nr. 63, § 77, således ændret, §§
78-84 og ændringsforslag nr. 64 og 65 om
indsættelse af to nye paragraffer
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behand-
ling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Lovforslaget går herefter til fornyet be-
handling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrøren-
de forslag til lov om ændring af lov om bo-
ligsikring. (Byfornyelse). (Lovforslag nr. L
158).

Ændringsforslag nr. 1 og 2, § 1, således
ændret, og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behand-
ling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Lovforslaget går herefter til fornyet be-
handling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrøren-
de forslag til lov om ændring af lov om sa-
nering. (Genhusning af udsanerede i private
udlejningsejendomme m.v.). (Lovforslag nr.
L 159).

Ændringsforslag nr. 1 og 2, § 1, således
ændret, og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behand-
ling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

[Anden næstformand]

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Man gik endelig til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om lands- og regionplanlægning og lov om kommuneplanlægning i anledning af lov om byfornyelse og boligforbedring. (Lovforslag nr. L 173).

§§ 1-3
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

25) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om kapitalindskud i Det Danske Stålvalseværk A/S.

(Lovforslag nr. L 235. Fremsat 14/5 80.
Første behandling 21/5 80. Betænkning 23/5 80.

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Forhandling

Kjelgaard (KF):

Ifølge betænkningen skal vi i det konservative folkeparti redegøre for vor stilling her ved andenbehandlingen. Jeg skal sige, at da vi i 1978 stemte for lovforslaget om støtte til Stålvalseværket, gjorde vi det i tillid til, at forudsætningerne holdt stik. Trods vor principielle modstand mod direkte støtte til erhvervslivet støttede vi forslaget, fordi det drejede sig om en virksomhed, der udeluk-

kende er baseret på genbrug, fordi det er en virksomhed, der er med til at rydde op i naturen og har miljømæssig værdi, fordi det er den eneste virksomhed af slagsen i Danmark, fordi den repræsenterer mange arbejdspladser, og fordi den har en fundamental betydning for egnen og hele det nordsjællandske område.

Men forudsætningerne holdt ikke stik. Nu står vi stadig væk med en virksomhed, der er urentabel, en virksomhed med en gæld på 6 gange egenkapitalen, en egenkapital, der siden sidste indsprøjtning er halveret, og en virksomhed med en enorm rentebyrde og kursrisiko på de udenlandske lån som følge af regeringens økonomiske politik. Virksomheden har i 1979 haft renteudgifter og kursstab på omtrent det samme beløb, som man nu udvider aktiekapitalen og den ansvarlige kapital med, så det er ikke mærkeligt, at likviditeten er anstrengt.

Vi har ved første behandling og under udvalgsarbejdet boret en del i forudsætningerne for det nye statstilskud, og vi har af industriministeren fået de oplysninger, vi har bedt om, men trods det – eller måske snarere som følge af det – tvivler vi i det konservative folkeparti meget på, at de forudsætninger om renter, energipriser m.v., der indgår i de fremtidige budgetter, kan holde.

Den løsning, der blev gennemført i 1978, var en lappeløsning, og det er vi bange for det bliver igen, medmindre industriministeren meget hurtigt tager initiativ til en virkelig gældssaneringsordning i Stålvalseværket én gang for alle. Det er det, virksomheden trænger til.

Det er positivt, at det har været muligt at gennemføre en refinansiering og en renteletelse, og det er positivt, at virksomheden i international sammenligning klarer sig hæderligt, selv om andre værker i Europa får betydelig større støtte og derved skærper konkurrencen på markedet.

Vi har i det konservative folkeparti den opfattelse, at en veldrevet og gennemrationaliseret virksomhed burde kunne klare sig selv. Men det tror vi ikke Stålvalseværket kan. Vi er bekymrede for dets fremtid, den fremtidige rentebyrde, de fremtidige valutakurstab, de fremtidige energipriser og dermed for den fremtidige likviditet og kapitaludvikling. Medmindre industriministeren hurtigt tager initiativ til en gældssanering, vil